

...Остаточно розв`язати
українську проблему в Польщі...

[Варшава, 16 квітня 1947 р. — Проект організації спеціальної акції «Схід»
Цілков тасмно]

60-і роковини Акції «Вісла»

60-і роковини Акції «Вісла» — депортації українців з Лемківщини, Бойківщини, Надсяння, Холмщини та Підляшшя

Пропам`ятний Вечір

29 квітня 2007 року, година 2:00 по полудні
Український Культурний Центр
83-85 Christie Street, Toronto

Об'єднання Українців «Закерзоння», Об'єднання Лемків Канади, Ліга Українців Канади, Ліга Українок Канади,
Товариство Колишніх Вояків УПА, Спілка Української Молоді, Українське Національне Об'єднання

Торонто, 28 квітня 2007 р.

**У К А З
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
№ 274/2007**

Про заходи до 60-х роковин операції «Вісла»

У зв'язку з 60-ми роковинами операції «Вісла», під час якої у 1947 році на території Польщі відбулося примусове переселення етнічних українців, з метою вшанування пам'яті жертв цього акту, об'єктивного висвітлення трагічної сторінки в історії України та на підтримку ініціативи громадськості постановляю:

1. Кабінету Міністрів України:

1) розробити разом з Національною академією наук України і затвердити план заходів у зв'язку з 60-ми роковинами операції «Вісла», передбачивши, зокрема:

проведення у місті Києві вечора-реквієму, інших жалобних заходів до роковин операції «Вісла»;

організацію тематичної міжнародної наукової конференції у місті Львові з наступною публікацією її матеріалів, проведення конференцій та круглих столів у місті Києві та інших населених пунктах;

проведення у навчальних закладах тематичних уроків, лекцій, бесід про події, пов'язані з операцією «Вісла», та включення цієї теми до навчальних програм;

забезпечення підготовки та видання тематичних наукових і науково-популярних видань, збірок документів і матеріалів, зокрема книжкової серії «Операція «Вісла», збірника наукових праць «Україна – Польща: спадщина, історія і суспільна свідомість», а також свідчень примусово переселених під час цієї операції українців;

2) забезпечити разом з Львівською, Волинською, Рівненською, Тернопільською обласними державними адміністраціями спорудження у місті Львові пам'ятника українцям, що стали жертвами депортацій у ХХ столітті.

2. Міністерству закордонних справ України активізувати переговорний процес з Республікою Польща щодо організації та проведення на її території заходів у зв'язку з 60-ми роковинами операції «Вісла» за участю Президентів України та Республіки Польща.

3. Державному комітету телебачення та радіомовлення України, Національній телекомпанії України, Національній радіокомпанії України забезпечити підготовку серії тематичних теле- та радіопередач і широке висвітлення заходів до 60-х роковин операції «Вісла».

Президент України Віктор ЮЩЕНКО

5 квітня 2007 року

60 річниця Акції «Вісла»

28 квітня 1947 року уряд Польщі розпочав проведення військової операції, акції «Вісла» з метою переселити всіх жителів з тих українських етнічних територій, які стали частиною повоєнної Польщі, та розпорозити їх невеликими кількостями по всій Західній та Північній Польщі. Внаслідок акції «Вісла» було насильно переселено 150 тисяч українців, а кілька тисяч українських громадян, включаючи жінок, дітей та священників було інтерновано у Центральному Таборі Праці у Явожно, на території якого колись знаходився відділ фашистського табору смерті «Аушвіц». До сьогодні уряд нинішньої демократичної Республіки Польща не зробив жодного серйозного наміру, щоб вибачитись за заподіяне зло.

У 1990 році Сенат Польщі засудив Акцію «Вісла» як зло, заподіяне комуністичним тоталітарним режимом. У 2002 році Президент Польщі А. Квасневський у листі, адресованому науковій конференції, також засудив цю акцію, визнаючи провину Польщі, але не вибачився. Сейм Польщі – найбільш впливовий законодавчий орган – відмовився коментувати це питання. Деякі польські посадові особи виправдовують етнічні чистки під час акції «Вісла» як необхідний крок ліквідації залишків Української Повстанської Армії – партизанського формування, яке діяло в Україні, а також на українській етнічній території, яка стала частиною повоєнної Польщі. Цей аргумент слід відкинути як недопустимий, оскільки у повоєнний період у Польщі діяли різноманітні й набагато більш чисельні польські партизанські загони, але етнічні чистки всього місцевого населення були застосовані тільки проти українського населення.

Інші чиновники виправдовували ці дії як «розплату» за злочини українців по відношенню до поляків на українській території. Однак цей аргумент – недавня вигадка і став з'являтися у публікаціях 50 років після Акції «Вісла». Таке виправдання не використовувалось у сучасних документах і пропаганді.

Багатьом польським в'язням концентраційного табору в Явожно було надано компенсацію, однак жоден українець компенсації не отримав. Відсутність компенсації українським в'язням Явожна офіційно виправдовується тим припущенням, що компенсація надається тільки тим кого переслідували за політичну чи релігійну діяльність, пов'язану з боротьбою за незалежну та суверенну Польщу. В результаті, навіть ті українці, які були запроторені у Центральному Таборі Праці у Явожно без жодних доказів вини чи рішення суду, не підлягають до категорії тих, які можуть бути реабілітовані чи отримати компенсацію.

Етнічна чистка всіх українців під час акції «Вісла» з найдалше на захід висунених частин всієї етнічної української території є найбільшою трагедією, яку переніс український народ, після Голодомору 1932-1933 років та жахливих втрат Другої світової війни. Світовий Конгрес Українців звертається до Ради Європи, Організації Безпеки та Співпраці в Європі, Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй з приводу відвертої відмови уряду Польської Республіки засудити, вибачитись та компенсувати акцію «Вісла». СКУ вважає, що потрібен помітний натиск на польський уряд з боку урядів інших країн для того, щоб спонукати Польщу до правильного кроку. З цією метою ми звертаємось із закликом до Президента України та українських громад усього світу: приєднуйтеся до ваших українських побратимів, які потерпіли від цього лиха, щоб вшанувати цю трагедію реквіями та конференціями. Ми особливо звертаємось до Президента України: зробіть це питання складовою частиною сучасних українсько-польських відносин. Нашим громадам по всьому світу ми кажемо: поставте це питання на розгляд урядів своїх країн з метою переконати уряд Польської Республіки, в потребі щирого вибачення та відшкодування.

Акція «Вісла» є не тільки залишком негідного минулого. Це дуже важлива частина життя сучасної української громади у Польщі. Уряд Польщі повинен визнати, що Польська Республіка є домівкою не тільки для переважаючої кількості однорідного польського населення, але й батьківщиною для інших корінних національностей, між ними українців.

Торонто – Нью-Йорк

30 грудня 2006 року

За Світовий Конгрес Українців

Аскольд Лозинський
Президент

Юрій Даревич
Голова Комісії Людських та
Громадянських Прав

КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
ЦЕНТРАЛЯ

UKRAINIAN CANADIAN CONGRESS
HEADQUARTERS

CONGRÈS DES UKRAINIENS-CANADIENS
(SIÈGE SOCIAL)

456 MAIN STREET, WINNIPEG, MANITOBA, CANADA R3B 1B6 TEL.: (204) 942-4627 FAX: (204) 947-3882

Заява Конгресу Українців Канади у зв'язку з 60-річчям операції (акції) «Вісла»

28 квітня 2007 року виповнюється 60 років від початку сумнозвісної операції «Вісла» — депортації українців Лемківщини, Бойківщини, Надсяння, Холмщини та Підляшшя з їхніх етнічних земель на північні та західні території післявоєнної Польщі. Ця операція завершила процес депортації усього, майже мільйонного, українського етносу з Закерзоння, і стала однією з найтрагічніших подій у сучасній історії українського народу.

Заздалегідь запланована й підготована військова операція депортації понад 150 тисяч українців була завершальним актом ліквідації української етнічної території у кордонах Польщі, за яким наступило безправне перейняття польською державою усієї української власності та цілеспрямована і насильницька асиміляція українського населення через його розпорошення серед польської більшості й заборону плекання рідної мови, культури та віри. Згодом цей процес був доповнений затиранням слідів української культури на Закерзонні включно з руйнацією церков, цвинтарів і заміною українських назв польськими.

У своїй безправності та негуманності ця великомасштабна військова операція була образою гідності української спільноти, а ув'язнення без судового процесу понад 4 тисяч українців (у тому числі жінок і дітей) у концентраційному таборі у Явожні — у нелюдських умовах, насильстві і знущаннях — наругою над *людиною*. Операція «Вісла» та концентраційний табір у Явожні були дегуманізацією кожної *людини* і всієї української спільноти Закерзоння.

Трагічне минуле вимагає справедливої оцінки і направлення кривд. Однак до сьогодні Сейм демократичної Польщі, найвищий представницький орган польської держави, не пішов слідами польського Сенату і не спромігся засудити Операцію «Вісла» та скасувати існуючі несправедливі закони. Такий акт був би доказом зрілого і відважного погляду на минуле й актом однозначного розриву з цим минулим. Конгрес Українців Канади закликає польський парламент та Уряд Республіки Польща засудити операцію «Вісла» та направити кривди, заподіяні державою потерпілим і їх нащадкам.

Звертаємось до українських установ, організацій та церков у Канаді відповідно відзначити 60-ті роковини операції «Вісла» і пропам'ятними заходами, службами Божими й заупокійними панахидами вписати жертви етнічної чистки на Закерзонні в історію нашої збірної пам'яті.

Конгрес Українців Канади
Вінніпег, Канада
24 квітня 2007 року

Ліга Українців Канади
Крайова Управа
League of Ukrainian Canadians
National Executive

LUC Statement on "Аkcja Wisla"

"Operation Wisla", commonly known as "Аkcja Wisla", which resulted in the ethnic cleansing and forced deportation of 150 000 Ukrainians from their ancestral lands, marks its Sixtieth Anniversary in April of 2007.

The Communist Polish government, assisted by Soviet dictator Joseph Stalin's Red Army and Communist troops from Czechoslovakia, deported Ukrainians from their familial Boyko, Kholm, Lemko, Nadsianina and Pidliashia regions into the "Recovered Territories" of the post-war Polish state. "Аkcja Wisla" was the 'final nail in the coffin' of the Ukrainian population residing in Zakerzonnia region since medieval times. "Аkcja Wisla" was a meticulously prepared and well-calculated act of ethnic cleansing, whose origin dates back ten years prior to the date of operation. During those years, Ukrainians endured cultural prejudice and abuse of all sorts.

Since 1947, Europe, and indeed the world, had not seen an act of ethnic cleansing on the same scale until dictator Slobodan Milosevic committed a similar act of ethnic cleansing that displaced three million and killed nearly 230 000. However, as the world community rightly condemns Milosevic's deeds, it is still largely unaware of "Аkcja Wisla" and has not condemned it to this day.

The League of Ukrainian Canadians (LUC) appeals to the Senate of Canada to condemn "Аkcja Wisla" in an all-party Senate Resolution, just as it has condemned the Ukrainian Famine Genocide – the Holodomor – in the "Resolution on the Ukrainian Famine Genocide". LUC appeals to the House of Commons to join the Senate in this resolution on the 60th Anniversary of "Аkcja Wisla".

LUC joins the Ukrainian Canadian Congress in appealing to the Polish Sejm and the Government of Poland to condemn "Аkcja Wisla" and to redress the injustices caused by compensating the victims.

The League of Ukrainian Canadians (LUC) is a registered non-profit organization dedicated to the continued growth and development of a prosperous Ukrainian community in Canada. It maintains strong ties with Non-governmental Organizations in Canada and Ukraine, recognizing a strong interdependency and the mutual benefit of communication and cooperation.

League of Ukrainian Canadians
National Executive
24 April 2005.

83 Christie Street, Toronto, Ontario, Canada M6G 3B1
Tel: 416-516-8223 Fax: 416-516-4033 E-mail: luc@lucorg.com
Website: www.lucorg.com

LUC is a member of the Ukrainian Canadian Congress

Акція «Вісла»

Акція «Вісла» — це завершальна стадія етнічної чистки, яку уряд Польщі провів в роках 1944–1947 на землях Лемківщини, Бойківщини, Надсяння, Холмщини та Південного Підляшшя, що опинилися в кордонах польської держави після Другої світової війни. В результаті операції „Вісла” з рідних земель депортовано 150 000 українців, виселено майже 1 000 сіл та містечок, знищено кількасот церков, у концентраційний табір в Явожні запроторено 4 000, а вбито біля тисячі українців. Найдаліше на захід висунута частина українського етносу перестала існувати.

Акція «Вісла» від самого початку була задумана як засіб «остаточної розв'язки українського питання у Польщі». Таке завдання поставлено перед генеральним штабом польського війська ще восени 1946 року і з такою думкою сплановано усі військові елементи цієї операції. Пропагандивне мотивування операції «Вісла» як засобу знищення українського підпілля додавалося щойно в ході пізнішого політичного виправдовування операції. Таким же пропагандивним вмотивуванням слід вважати вбивство ген. Свєрчевського, яке послужило претекстом для початку операції.

Акція «Вісла» почалася 28 квітня 1947 року о четвертій годині ранку. Проти цивільного українського населення кинуті шість бойових дивізій польського війська, кілька тисяч жовнірів інших збройних об'єднань, а також загони советського НКВД та чехо-словацької армії — разом біля 25 000 жовнірів. Українському населенню наказано спакувати у лічені години необхідне майно і покинути рідні оселі в напрямку збірних пунктів. А звідти усіх депортованих перевезено в ешелонах товарних вагонів на північні та західні землі Польщі, які вона отримала після розгрому Німеччини.

На нових місцях поселень депортовані українці підлягали суворим репресійним законам: поселялися у великому розпорошенні й не могли становити більше ніж 10% польського населення; поселяли українців у віддалених і запустілих місцях; заборонялося їм переїжджати з місця на місце; заборонялося мати зорганізоване релігійне, культурне та освітнє життя; перебували українці під постійним наглядом польських спецслужб.

Наслідки акції «Вісла» трагічні. Це фізичні та моральні страждання тисяч людей, яких вигнано зі своєї землі на чужину, це загибель соток українців, засуджених на смерть і вбитих без суду, це безповоротне знищення багатой, а часто й унікальної, матеріальної та духовної культури, це укорінення довголітньою пропагандистською політикою серед польського населення облудного та неправдивого стереотипу українця-бандита, що тяжить над усіма наступними поколіннями.

Акція «Вісла» — це наша далі не загоєна рана.

Мирослав Іваник

31 січня 1947 р. - голова Воєводського комітету безпеки в Ряшеві полковник Ігнаці Велічко видає наказ провести облік українського населення та території Ряшівського воєводства.

5 лютого - польський Сейм проголошує Закон про амністію для членів підпілля на час від 22 лютого до 25 квітня 1947 р. Амністія не охоплює ОУН і УПА. Як заявили учасники дискусії у Сеймі: «процесня й звільнення від кари у відношенні до членів УПА були б цілком незгідні з нашим елементарним почуттям обов'язку супроти держави», а також «загрожували б найбільш життєвим інтересам нації».

14 лютого - новоторгзький староста Лех Лея звертається до краківського воєводи з проханням виселити лемків. Пояснює це потребою «...створення національно однорідної держави. (...) Окрім створення суто польських прикордонних повітів, що, зрештою, відповідає інтересам держави і остаточно усуває лемківське питання з проблем польської політики, бажано було б переселити лемків углиб Польщі».

20 лютого - заступник начальника Генерального штабу Війська Польського генерал Стефан Моссор у звіті Міністру національної оборони і голові Державної комісії безпеки представляє список українців з 12 повітів Ряшівського воєводства і проект їх виселення. «При розгляді ситуації на території всього Краківського округу виплила проблема українських решток. Багато осіб, навіть родин українців переховувалися в лісах чи прикордонних місцевостях на терені Чехословаччини й потім повернулися до своїх садиб, створюючи базу для банд УПА і небезпеку всілякої ірреденти на майбутнє. Оскільки Радянський Союз уже не приймає цих людей, видається за необхідне навесні здійснити енергійну акцію їх переселення окремими родинами, розпорошивши по всіх Повернених Землях, де вони швидко асимілюються».

25 лютого - голова Воєводської комісії безпеки в Ряшеві полковник Велічко пропонує виселити українців: «Обов'язково слід довести до повного кінця акцію виселення, розпочату в 1945 р. Якщо зараз немає можливості переселити цих українців до СРСР, то треба скерувати їх на захід і поселити розпорошено, аби унеможливити шкідливу діяльність. Ця справа обговорювалася з воєводою, який має звернутися з відповідною пропозицією до центральних властей».

6 березня - з пропозицією виселення лемків виступає до Державної комісії безпеки командир Краківського округу генерал Венцковський. «Бажано було б звернутися з пропозицією до уряду щодо здійснення переселення лемків, які ще залишаються у пов. Новий Санч, на терен Повернених Земель».

27 березня - на засіданні Державної комісії безпеки обговорено пропозицію виселення українців. Прийнято постанову, щоб Міністр державної безпеки генерал Радкевич «Справи дотичні виселення українців з Ряшівського воєводства» представив на засіданні Політбюро Центрального комітету Польської робітничої партії.

27 березня - у секретному рапорті Оперативного відділу Генерального штабу Війська Польського записано: «Вирішення українського питання на терені Ряшівського, Люблінського й частини Краківського воєводства є надзвичайно важливою справою, яка визначає результати подальшої боротьби з бандами УПА (...) Оскільки СРСР тепер уже не приймає цих людей на свою територію,

видається необхідним здійснити енергійну акцію переселення цих людей окремими родинами на терен Повернених Земель, де вони можуть швидко асимілюватися».

28 березня - у засідці гине ІІ віце-міністр національної оборони генерал Кароль Сверчевський.

29 березня - постанова Політбюро ЦК ПРП: «У рамках репресивної акції щодо українського населення постановили: 1. Швидкими темпами переселити українців і змішані родини на повернені терени (передусім Півн. Пруссія), не витворюючи суцільних груп і не ближче 100 км від кордону».

29 березня - Політбюро повідомляє про свою постанову в справі виселення українців амбасадора СРСР у Варшаві Віктора Лебедева.

30 березня - Воєводський комітет безпеки в Ряшеві приймає постанову про виселення і «створення концентраційних таборів для українців, які шкодять державі».

11 квітня - постановою Політбюро ПРП, з завданням проведення «української акції», твориться штаб військової оперативної групи, яку очолює генерал Моссор.

11 квітня - рапорт Оперативного відділу Генерального штабу Війська Польського у справі генерала Сверчевського: «Організаційної приналежності банди, яка здійснила напад, не можна встановити, оскільки нікого з учасників не спіяmano. (...) Не виключено, що за подорожжю генерала весь час стежили диверсійні елементи з-посеред реакційних груп Центральної Польщі і вони організували замах власне в такому районі, де підозра впаде на українців. Вважаю своїм обов'язком висловити це припущення, аби органи, призначені для здійснення детального слідства, не замикалися на припущенні, що злочин здійснили українські фашисти й не шукали винуватців тільки між ними».

16 квітня - на засіданні Державної комісії безпеки представлено проект організації «Спеціальної акції «Схід», згодом переіменованої на акцію «Вісла», який починався від речення: «Остаточно вирішити українську проблему в Польщі. Для цього: а) Здійснити в порозумінні з Державним репатріаційним управлінням евакуацію з південної і східної прикордонної смуги всіх осіб української національності на північно-західні землі, розселяючи їх там у максимально можливому розпорошенні. б) Евакуація охопить усі відтинки українського населення включно з лемками (...)».

17 квітня - звіт спеціальної комісії Міністерства безпеки і Міністерства оборони в справі вбивства генерала Сверчевського: «У результаті проведених досі операцій не схоплено нікого з учасників нападу, здійсненого 28 березня 1947 р. Узв'язку з цим, а також через цілковитий брак агентури в підпіллі, за нинішнього стану справи виключене точне встановлення злочинців, причин злочину, так само як і організаторів та інспіраторів убивства ген. Сверчевського».

18 квітня - амбасадор Польщі в Москві повідомляє Міністра закордонних справ СРСР про акцію «Вісла».

20 квітня - план дій Оперативної групи «Вісла»: «Негайно приступити до усталення й розшуку української інтелігенції, греко-католицького духовенства, які є головним мотором

діяльності українського підпілля. Скласти докладні списки для її цілковитого виселення».

22 квітня - інструкція командування Оперативної групи «Вісла» для командира конвою транспорту з виселеними українцями: «Не допустити до контактів переселюваних з населенням. (...) Під час усієї поїздки [команди]р конвою стежить, аби всі вагони з одного боку були постійно замкнені. Натомість у нічний час, після вечірньої перевірки стану окремих вагонів, їх склад замкнуті з обох боків».

22 квітня - у Сяноці починає «працювати» Військовий суд Оперативної групи «Вісла». Протягом трьох місяців засудив він 173 українців на смертну кару, 58 на довічне ув'язнення і 79 на кару до 15 років ув'язнення.

23 квітня - постанова Політбюро ЦК ПРП у справі ув'язнення «запідозрених українців» у концтаборі в Явожні.

23 квітня - інструкція командування ОГ «Вісла» для командира виселенського загону: «З метою уможливити їм спокійне життя і працю, уникнути непотрібних жертв цивільного населення в ході боротьби з бандитизмом у районі сіл і в самих селах, за розпорядженням найвищої державної влади населення переселяється на повернені терени. Будь-хто, без уповноваження залишившись на місці, буде вважатися за члена банди і трактуватися як такий».

23 квітня - інструкція командування ОГ «Вісла» для коменданта полкового збірного пункту: «Полковий збірний пункт є першим етапом переселення. Тут відбувається перший відбір переселених. Відбір має на меті виявлення ворожих і непевних елементів».

23 квітня - появляється наказ воякам, які їдуть на Акцію «Вісла»: «Жовніри! Нам випала незмірна честь їти воювати за права народу. Матері й діти, плачучи, волають до своїх синів у війську про допомогу, аби покласти край діяльності фашистських банд з-під знаку Української Повстанської Армії, заснованої гітлерівськими фашистами й керованої офіцерами СС».

24 квітня - з Варшави відправлено залізничним транспортом 15 тонн колючого дроту для побудови перехідних виселенських таборів.

24 квітня - за наказом командира ОГ «Вісла» починаються масові арешти українців, запідозрених у співпраці з УПА.

28 квітня - о год. 4.00 ранку починається Акція «Вісла».

28-29 квітня - на засіданні Пленарної конференції єпископату Польщі Примас Польщі Кардинал Август Гьонд повідомляє, що Святіший Отець іменував його делегатом для Церков східного обряду в Польщі - Греко-Католицької і Вірменської. Просить польських владик, щоб з великою розсудливістю і гідністю ставилися до греко-католиків, щоб «навіть не доводили до позірних ситуацій, наче б вони спричиняються до ліквідації Церкви». Просить також, щоб з українських церков не забирали іконостасів.

29 квітня - зі станції Куляшне від'їжджає перший транспорт з виселенцями. Це мешканці Довжниці Сяницького повіту.

1 травня - командування 9 Дивізії Війська Польського повідомляє, що 1 травня в Перемишлі «у зв'язку з початком травневих богослужінь, у костелі оо. Францисканів один зі священників у своїй проповіді висловив глибоке співчуття з приводу великого нещастя, яке спіткало «наших братів» (українців?) приречених внаслідок виселення на поневіряння та вигнання; він закликав віруючих до молитви за «братів», яких спіткало це лихо».

9 травня - з Освенціма до концентраційного табору в Явожні прибуває перша група українців. В'язнем № 1 є Марія Баран, дочка Петра й Анни, нар. 10.III.1929 р. в Луковій Лиського повіту.

15 травня - краківський щоденник „Narzęd” повідомляє про акцію «Вісла».

«Ця акція, з одного боку, певною мірою сприятиме боротьбі з бандами УПА, а з другого боку справить, що динамічна польськість Повернених Земель повністю поглине цей [переселений] елемент».

22 травня - у лісі біля Лішної Сяницького повіту розстріляно у збірній екзекуції першу групу 19 українців, засуджених на смерть Військовим судом Оперативної групи «Вісла». Серед страчених була дівчина Розалія Мінько.

27 травня - таємна, вручну написана, інструкція головного прокурора Війська Польського полковника Генрика Гольдера для Військового суду Оперативної групи «Вісла»: «Смертні вироки, видані Військовим судом [Оперативної] групи «Вісла» виконувати негайно після оголошення вироку. Вищесказане стосується лише «Унівців»».

21 червня - у Любачеві відбулася врочиста зміна назви вулиці Шашкевича на вулицю генерала Сверчевського.

6 липня - наказ командування ОГ «Вісла» № 006 про створення спеціальних військових «Контрольних груп», завданням яких є перевірити ще раз кожну виселену місцевість у пошуках українців: «Перевірити, чи на їхньому терені не залишилися родини чи особи, які повинні бути виселені або чи немає втікачів з транспортів, які повернулися на своє старе місце проживання. В разі ствердження таких випадків, ці особи мають бути негайно виселені і під конвоем передані до найближчих пунктів завантаження».

15 липня - Державна комісія безпеки вирішує, щоб від 1 до 25 липня ОГ «Вісла» провела «контроль переселених теренів і доочищення решток, що залишилися».

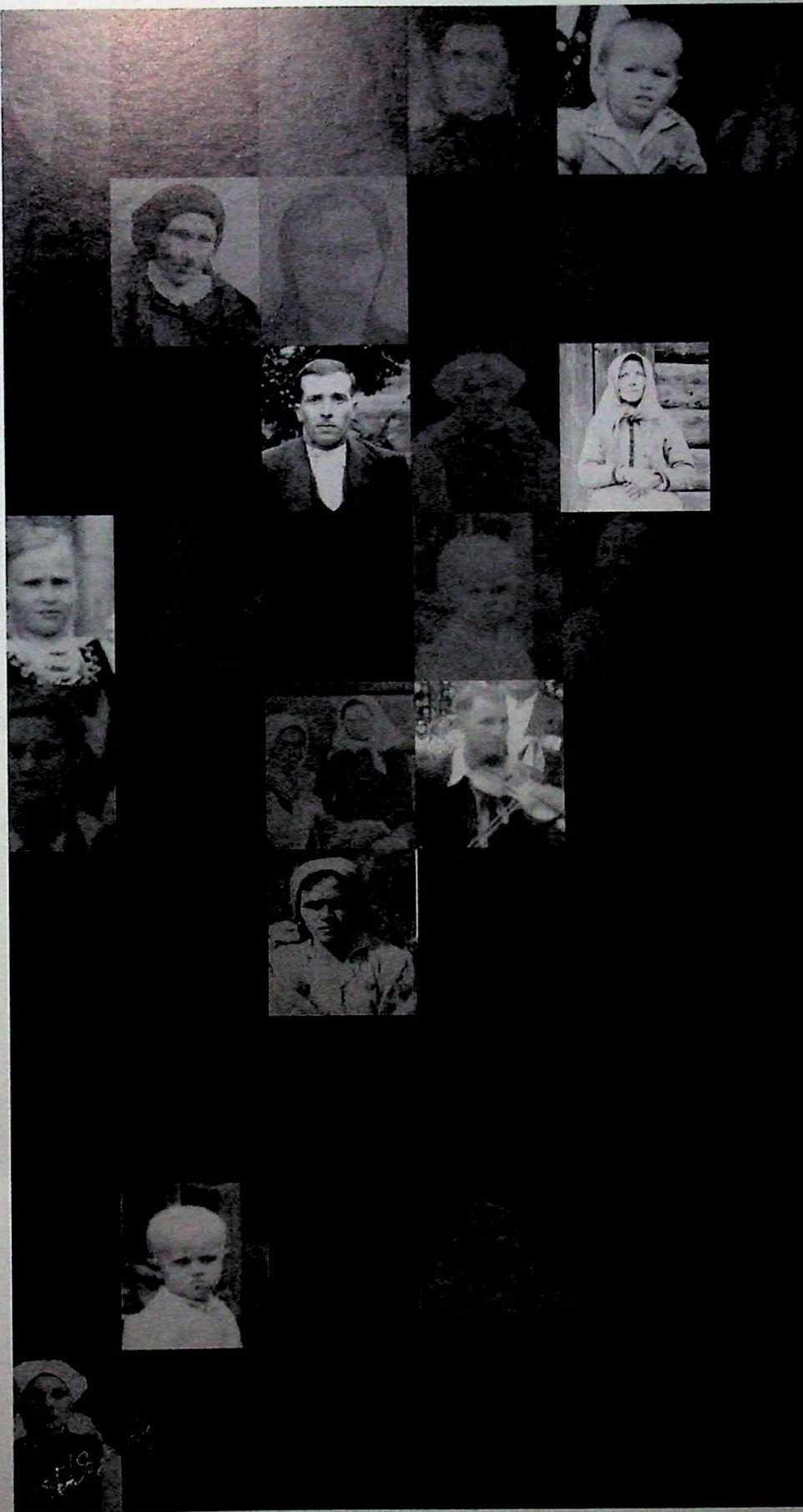
16 липня - наказ № 0010 командира ОГ «Вісла» ген. Моссора про арешт і заслання в концтабір Явожно «українців виселених і тих, які незаконно повернулися».

19 липня - наказ № 063 командира 7 Дивізії Війська Польського полковника Бобровського: «Усіх виселених українців, які з'являються на терені відповідальності Дивізії з метою здійснення жнив, -- заарештовувати й передавати УБ [Управління Безпеки] з метою відіслання їх до концентраційних таборів».

29 липня - закінчує свою діяльність Оперативна група «Вісла». Її завдання переймає Оперативна група Краківського округу.

Євген Місило

«БІСІ» історія РІВНИНИ 1919-2009

Операція «Вісла» у числах

Українська сторона:

Населення: біля 150 000

Відділи УПА

біля 1 600

12 сотень

4 чоти на правах сотні

Збройне підпілля:

біля 1 200

відділи СКВ

боївки СБ

Польська сторона:

Військо: більше 20 000

5 піхотних дивізій

1 дивізія внутрішніх військ

1 саперний полк

1 автополк

1 полк міліції

1 летунська ескадра

2 200 прикордонних військ

1 000 залізничних військ

Допомога польській стороні

прикордонні війська НКВД -- 3200

танкова дивізія Советської Армії

відділи Чехо-Словацької армії -- 14 500

За офіційними, але неповними даними, за період від 1944 до 1946 р. у часі т. зв. «обміну населенням» між Польщею та СРСР з українських етнічних земель Закерзоння депортовано до СРСР 480 305 українців (122 450 сімей), а у 1947 році, під час польської мілітарної операції під кодовою назвою Акція «Вісла», депортовано на західні і північні землі післявоєнної Польщі 139 554 українців. Нижче наведена статистика дозволить порівняти, як змінювалась національна структура [галицької частини Закерзоння.] українських етнічних земель частини Закерзоння. Перша частина статистики опрацьована на основі праці Володимира Кубійовича під заголовком «Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939 рік (Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1983), друга, дотична депортації Акцією «Вісла», на основі праці Євгена Місила під заголовком Акція «Вісла» (Український Архів у Варшаві-НТШ у Львові, Львів-Нью Йорк, 1997). На жаль, праця В. Кубійовича обмежується тільки до Галичини і не охоплює інших українських етнічних земель Закерзоння – Холмщини та Підляшшя.

Етнічні групи Галичини в межах української етнічної території (стан на день 1 січня 1939 року)
– В. Кубійович:

Повіти (міста і сільські громади)		Всі	Українці	Українці з польською мовою	Поляки	Польські колоністи	Латинники*	Жиди	Німці і інші
Березів		7580	5965		1135		215	265	
Горлиці		29060	27240		1250		220	350	
Коросно		9400	8740		540			60	60
Ланьцут		3840	3120		380		230	110	
Лісько	м. Лісько	4300	100	450	1150			2600	
	м. Устрики Д.	4350	1400		800			2150	
	Села	116130	90745	360	11960	50	6105	6245	665
Люба- чів	м. Любачів	6650	2700		1300		500	2150	
	м. Чесанів	2850	110	260	1330			1150	
	Села	83700	46345	145	17635	240	13055	5935	345
Новий Санч	Криниця Живець	5200	400		3500			1300	
	Мушина	3320	10		2860			450	
	Села	29980	26870	45	2190	5	2620		
Новий Торг		2250	2155		80			15	
Перемишль	м. Перемишль	54200	7230	2000	26470			18400	100
	Села	103170	70695	200	21275	3860	4475	2665	
Сянік	м. Сянік	15400	800	650	8950			5000	
	Села	88820	61620	185	23050	55	1100	2740	70
Ярослав		65140	46345	260	13340	1375	2520	1280	20
Ясло		8710	8045		605			60	
Разом		644 050	410 635	4 555	139 800	5 585	31 040	52925	1 260

*Латинник — римо-католики, яких розмовною мовою була українська мова.

Оселі, в яких українці становили значну кількість населення (стан на день 1 січня 1939 року):

Повіти (міста і сільські громади)	Всі	Українці	Українці з польською мовою	Поляки	Польські колоністи	Латинники	Жиди	Німці і інші
Березів	19840	6370	910	11940	100	160	360	
Коросно	8080	6725		1255				
Ланьцут	м. Лежайськ	6100	20	380	3850		1850	
	Села	6890	850	920	4860		260	
Ніско	3510	10	800	2615			85	
Новий Санч	820	20	145	655				
Переворськ	м. Канчуга	2590	25	85	1480		1000	
	Села	16880	1090	2160	13250		380	
Перемишль	м. Дубецько	1810	10	100	720		980	
	Села	8160	980	500	6230	280	170	
Ряшів	9750	1715	1420	6465		5	145	
Сянік	8370	1015	110	5480		40	1715	10
Шимбарк	2650	430		2220				
Ясло	340	110		230				
Ярослав	м. Ярослав	24000	1000	2500	13700		6700	100
	м. Радимно	4150	750	150	2000		1250	
	м. Сінява	2090	40	40	910		110	
	Села	38470	3625	6135	26810	375	2515	
Разом	164500	24785	16355	104670	755	205	17520	110

**Статистика виселення під час Акції „Вісла”
Ряшівське воєводство**

Повіт (міста та сільські громади)	Кількість виселеного населення	Кількість польського населення, що залишилося	Кількість українського населення до виселення
Березів	2 043	6 529	-
Горлиці	11 329	5 948	1 118
Коросно	755	2 350	253
Лісько	24 647	10 303	882
Любачів	10 083	17 988	588
Перемишль	20 797	33 349	1 889
Ряшів	62	1 420	-
Сянік	11 582	5 991	901
Ярослав	14 122	25 709	102
Ясло	533	1 705	77
Разом	95 953	111 292	5 810

Краківське воєводство:

Повіт	Кількість виселеного населення	Кількість польського населення, що залишилося	Кількість українського населення до виселення
Новий Санч	9 251	6 849	422
Новий Торг	821	466	-
Разом	10 072	7 315	422
Разом оба воєводства	106 025	118 607	6 232

Люблинське воєводство:

Повіт	Кількість виселеного населення	Кількість польського населення, що залишилося	Кількість українського населення до виселення
Холм	-	162	17
Грубешів	7 635	31 328	580
Краснийстав	8	162	-
Томашів	6 504	12 343	39
Замостя	7	935	3
Разом	14 154	44 930	639
Всього	120 179	163 537	6 871

«Публікований перелік неповний. Він не враховує понад 100 місцевостей Люблинського воєводства (повіти Біла-Підляська, Білгорай, Холм, Володава й Замостя), з яких також виселяли українців. У матеріалах Оперативної Групи «Вісла» списків українців, виселених із цих місцевостей, не виявлено. Зі статистики виселення, опрацьованої Генеральним Штабом ВП, випливає, що з повіту Біла-Підляська виселено 9 266 осіб (30 транспортів), з повіту Білгорай 203 особи (1 транспорт), з повіту Холм 3 133 особи (10 транспортів), з повіту Володава 6 543 особи (24 транспорти), з повіту Замостя 230 осіб (2 транспорти).» Євген Місило. Акція «Вісла», Український Архів у Варшаві-НТШ у Львові, Львів-Нью Йорк, 1997, стор. 463.

Повіт	Кількість виселеного населення	Кількість польського населення, що залишилося	Кількість українського населення до виселення
Біла-Підляська	9 266		
Білгорай	203		
Холм	3 133		
Володава	6 543		
Замостя	230		
Разом	19 375		
Разом під час Акції «Вісла» виселено (з включенням додаткової статистики Генерального Штабу ВП)	139 554		

Сьогодні української спільноти у Польщі:

За офіційними даними перепису населення 2002 року у Польщі:

чисельність українців 30 957

чисельність «лемків» 5 863

Разом 36 820

РЯШІВСЬКЕ воєводство

Повіт БЕРЕЗІВ

Бахір, Воля-Володська, Гарта, Грушівка, Гута, Гута-Поруби, Динів, Коштова, Лясківка, Поруби, Улюч, Яблониця-Руська, Ясенів

Повіт ГОРЛИЦІ

Баниця, Вилична, Білянка, Бліхнарка, Бодаки, Боднарка, Бортне, Брунари-Вижні, Брунари-Нижні, Вапенне, Висова, Воловець, Ганчова, Гладішів, Гута-Висовська, Довге, Ждиня, Ізби, Квятонь, Климківка, Конечна, Криве, Кунькова, Ліщини, Лосє, Маластів, Мацина-Велика, Незнайова, Новиця, Пантна, Перегонина, Прислоп, Пстружне, Радоцина, Реґетів, Рихвалд, Розділе, Ріпки, Ропа, Ропиця-Руська, Сенькова, Сквiртне, Смерековець, Снітниця, Ставиша, Усте-Руське, Фолюш, Чорна, Шимбарк, Ясьонка, Яшкова

Повіт КОРОСНО

Барвінок, Вільховець, Вільшня, Гирова, Завадка-Риманівська, Зиндранова, Мисцова, Мшана, Наділля, Поляни, Терестяна, Тілява, Ясінка

Повіт ЛІСЬКО

Бахлява, Бережки, Бережниця, Березка, Березовець, Бібрка, Бізьмігова, Бреликів, Бук, Буковець, Ванькова, Веремінь, Ветлина, Вільхова, Вільшаниця, Вовковия, Воля-Горанська, Воля-Мігова, Воля-Матіяшова, Гільське, Глинне, Городок, Горянка, Гузелі, Гучвиці, Дзюрдзів, Жерденка, Жерниця-Вижня, Жерниця-Нижня, Заброддя, Завадка, Завої, Загочев'я, За Лісом, Звірин, Зубряче, Кальниця, Кобильське, Криве, Лісько, Лішна, Лішовате, Луг, Лукавиця, Лукове, Лучке, Манастерець, Манів, Мичків, Мичківці, Мхава, Новосілки, Облази, Орелець, Пашова, Полянки, Полянчик, Прислоп, Радева, Райське, Рибне, Романова-Воля, Ропенка, Руденка, Середнє-Велике, Середнє Село, Середниця, Смільник, Солина, Солинка, Станкова, Стежниця, Стефкова, Струбовиська, Студене, Творильне, Терка, Тернава-Горішня, Тернава-Долішня, Тискова, Тісна, Угерці, Устрики-Горішні, Хотінь, Чашин, Яворець, Янківці

Повіт ЛЮБАЧІВ

Башня-Горішня, Башня-Долішня, Бобля, Борова Гора, Борхів, Брусно-Нове, Брусно-Старе, Будомір, Великі Очі, Верхрата, Витки, Воля-Велика, Вілька-Горинецька, Вілька-Зміївська, Гірча, Голодівка, Гораець, Горинець, Гребля, Гута, Гута-Рожанецька, Дахани, Дахнів, Дев'ятір, Диків-Новий, Диків-Старий, Діброва, Долини, Єнджеювка, Жуків, Забіла, Залісся, Залуже, Змієвиська, Кадовбиці, Кобильниця-Волоська, Кобилниця-Руська, Корнаги-Діброва, Коровиця-Голодівська, Коровиця-Лісова, Коровиця-Сама, Лисі Ями, Лівча, Лукавець, Любачів, Люблинець-Новий, Люблинець-Старий, Маєрівка, Мівків, Молодів, Монастир, Мощаниця, Наріль, Наріль Село, Німстів, Нова Гребля, Новини-Горинецькі, Олешичі, Опака, Пірили, Плазів, Полісся, Прісся, Пугачі, Радруж, Руда, Руда-Рожанецька, Сколин, Сопіт-Бігалі, Сопіт-Галані, Старе Село, Старі Олешичі, Суха Воля, Тимці, Томси, Улазів, Ушковичі, Футори, Хотиліуб, Ціквів, Цішанів, Щутків, Ялина

Повіт ПЕРЕМИШЛЬ

Аксманічі, Арламів, Бабічі, Батичі, Бахів, Бахорець, Белвін, Бередновичі, Бережава, Берізка, Бірча, Бірча-Стара, Болестрашичі, Брилинці, Бушковиці, Валява, Вавіці, Вишатичі, Вітошинці, Вовче, Войтівка, Войткова, Воля-Корінецька, Воля-Крецівська, Воля-Кривецька, Вуйковичі, Гаї, Германовичі, Гнатковичі, Горохівіці, Грузьова, Грушатичі, Гуречко, Гурко, Гута, Гута-Березка, Гутисько, Даровичі, Добрянка, Дрогобичка, Дрогоїв, Дубецько, Дуньковички, Жогатин, Журавиця, Залісся, Ісканя, Кальварія-Пацлавська, Кальників, Кам'янка, Кашиці, Кічари, Клоковичі, Княжичі, Конюша, Конюшки, Кописно, Коритники, Корінець, Корманичі, Котів, Крайна, Красичин, Креців, Кречкова, Кривники, Кривча, Кругель-Великий, Кузьмина, Купковці, Купна, Куп'ятичі, Лази, Липа, Лімна, Литовня, Ліщава-Горішня, Ліщава-Долішня, Ліщавка, Лодинка, Лучичі, Макова, Малава, Малковичі, Маргель, Мацьковичі, Медика, Молодовичі, Нагіряни, Накло, Негрибка, Ненадова, Новосілки-Козицькі, Ольшани, Оріхівці, Орли, Острів, Переконань, Пикуличі, Підбуковина, Підмостичі, Поздзяч, Посада-Риботицька, Пралківці, Придатки-Гутиські, Речпіль, Риботичі, Розтока, Рокшиці, Рудава, Руське Село, Рушельчичі, Селиська, Сельниця, Середна, Сілець, Скопів, Солоне, Станіславчик, Стібно, Суфчина, Тарнава, Тисова, Торки, Трійця, Трійчичі, Тростянець, Фредрополь, Хижина, Хижинка, Юречкова, Явірник-Руський, Яксманічі, Ямна-Горішня, Ямна-Долішня, Ясениця, Сівчинська

Повіт РЯШІВ

Явірник-Польський

Повіт СЯНІК

Бальниця, Белхівка, Биківці, Вапницька, Великополе, Вислік-Великий, Височани, Військо, Вільке, Вільхівці, Волиця, Воля-Вижня, Воля-Нижня, Воля-Петрова, Воля-Сенкова, Воля-Яворова, Гломча, Голичків, Дальова, Добра-Шляхетська, Довжниця, Долина, Дубенський, Душатин, Завадка-Морохівська, Загіре, Загутинь, Залуже, Заслав'є, Збоїська, Кам'янка, Кам'янке, Карликів, Кожушне, Команьча, Королик-Польський, Куляшне, Липовець, Ліски, Лішна, Ляхава, Мокре, Морохів, Мочари, Нагоряни, Полонна, Петрова Воля, Поляни-Суровичні, Помірки, Посада, Яслиська, Прелуки, Прибишів, Радошиці, Ракова, Ратнавиця, Репідь, Розпуття, Розтоки, Ропа, Рудава Яслиська, Семушова, Сенькова Воля, Сировиця, Солоне, Тирява-Волоська, Тирява-Сільна, Токарня, Туринське, Черемха, Чистогорб, Щавник, Явірник

Повіт ЯРОСЛАВ

Бики, Біла Гора, Бобрівка, Боратин, Будзін, Бучина, Варцаби, Венгерка, Ветлин, Вилева, Висіцько, Вовчате, Воля-Венгерська, Вілька-Жапалівська, Воля-Розвинницька, Воля-Рокетницька, Воля-Шівська, В'язівниця, В'язьковичі, Гаратини, Гелюш, Грабовець, Дибків, Діброва, Дібча, Добра, Дубровиця, Дуньковичі, Жапалів, Загребля, Залаззя, Заліська Воля, Заміхів, Замойсці, Зарадава, Заставне, Ігнаші, Казимірка, Кальників, Ковалі, Корчмарі, Колонія, Конячі, Копань, Корениця, Корчова, Кравці, Криве, Крамарівка, Красне, Кругель, Крупки, Кути, Лази, Лежахів, Лупків, Ляшки, Майдан-Сінявський, Маковисько, Мачуги,

Манастир, Мірочин, Місани, Мішталі, Млини, Молодич, М'якиш-Новий, М'якиш-Старий, Нелепміль, Нелипковичі, Ніновичі, Осини, Острів, Павлова, Палюхи, Пивода, Пискорі, Пискоровичі, Пігани, Повкинi, Повнатичі, Порохник, Радава, Радавка, Радимно, Реплин, Ришкова Воля, Рожвениця, Розбір, Рокетниця, Рудка, Рудки, Сведобна, Святе, Сінява, Сколошів, Слобода, Слоти, Сотна, Скуратки, Стежки, Сурохів, Сурмачівка, Тверде, Терebenь, Теплиці, Тураки, Тухля, Халупки, Ходані, Хожів, Хотинець, Храпи, Цаплапи, Цидили, Цитуля, Частковичі, Червона Воля, Черче, Чудовиці, Шарцаби, Шівсько, Шмулі

Повіт ЯСЛО

Березова, Вишеватка, Галбів, Граб, Дошниця, Жидівське, Котань, Митар, Ожинна Перегримка, Розстайне, Свіржова-Руська, Святкова-Велика, Святкова-Мала, Скальник, Явіре

ЛЮБЛИНСЬКЕ воєводство

Повіт БІЛА

(Не віднайдено списків виселених сіл)

Повіт БІЛГОРАЙ

(Не віднайдено списків виселених сіл)

Повіт ВОЛОДАВА

(Не віднайдено списків виселених сіл)

Повіт ГРУБЕШІВ

Америка, Аннопіль, Бережниця, Білеполе, Богородиця, Бояничі, Будинин, Бусьно, Варошин, Вербіж, Вербковичі, Вижлів, Винники, Витків, Вишнів, Войславичі, Воля-Уханська, Гатовичі, Гільче, Голуби, Голендри, Гонятин, Городище, Городло, Городловиці, Гостинне, Грабовець-Гора, Грубешів, Гусинне, Деканів, Дибинка, Довгобичів, Довжнів, Жабче, Жнятин, Жужіль, Жуків, Завалів, Задубці, Зосин, Кобло, Козодави, Конотопи, Конюхи, Копитів, Корків, Корощиці, Космів, Которів, Костяшин, Крилів, Кулаковичі, Курамнів, Лащів, Лівче, Ліски, Лубів, Маличі, Масломичі, Матче, Махнівок, М'ягке, Миців, Міняни, Мірче, Модринь, Моложів, Монятичі, Мошків, Неледів, Ниневичі, Нисмичі, Новосілки, Оборовець, Осердів, Ощів, Павловичі, Переводів, Перемислів, Печигори, Пивовщина, Пісочно, Полянка, Потуржин, Пригоріле, Ратиборовичі, Радостів, Рогатка, Русинь, Савчин, Свидники, Себечів, Скригочин, Славочин, Сліпче, Старгород, Старосілки, Степанковичі, Стрижів, Стрільці, Сулимів, Теляж, Терebinь, Терещани, Тихобір, Тудорковичі, Тухані, Тучапи, Убродовичі, Угринів, Уханька, Хлоп'ятин, Хоробрів, Хохлів, Цеблів, Цегельня, Черничин, Чортовиці, Чумів, Шиховичі, Шмитків, Шпіколоси, Щебрешин, Юзефин, Янки, Янострів, Ярославець, Ясениця

Повіт ЗАМОСТЯ

Горишів

Повіт КРАСНИЙСТАВ

Сінниця

Повіт ТОМАШІВ

Бірки, Бориси, Василів Великий, Вербиця, Верещиця, Вілька-Вербицька, Волиця, Ворохта, Горай, Городославичі, Гребенне, Грушка, Губинок, Гута-Любицька, Гута-Снядецька, Гута-Стара, Диниська, Журавці, Завади, Затилля, Зубувиці, Князі, Копське, Коргині, Корні, Корчів, Корчмин, Кривиця, Кунки, Лосинець, Лужки, Любича-Королівська, Майдан, Махнів, Махнівок, Михайлів, Мости-Містечко, Мриглід, Мриглоди, Нетреба, Новосілки, Павлиці, Перевалля, Піддубці, Псари, Річиця, Руда-Журавецька, Руда-Любицька, Селиська, Стан, Сушів, Терношин, Телятин, Тенетиська, Угнів, Ульгівок, Ходиванчі, Щеп'ятин, Яричів

Повіт ХОЛМ

Сідлице

КРАКІВСЬКЕ воєводство

Повіт НОВИЙ САНЧ

Андріївка, Барановець, Берест, Більцарова, Богуша, Вафка, Верхомля, Верхомля-Велика, Войкова, Дубне, Жегестів, Злоцьке, Кам'янка, Котів, Королева-Руська, Крижівка, Криниця-Село, Лабова, Лелюхів, Лосе, Людовики, Матієва, Милик, Мохначка-Вижня, Мохначка-Нижня, Мушина, Нове Село, Перунка, Поворозник, Полянка, Розтока-Велика, Складисте, Сонячна, Тилич, Угринь, Фльоринка, Фрицова, Чачів, Чорна, Щавник, Ястрибик

Повіт НОВИЙ ТОРГ

Біла Вода, Шляхтова, Чорна Вода, Явірки

Список подано за статистикою виселення, надрукованою в книзі Е. Місцла Акція „Wisła”, Warszawa, 1993, з власними доповненнями.

Українські географічні назви подаються за: Володимир Кубійович, Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.09.1939. Мюнхен, 1983.

1947 р., січня 31, Ряшів — Наказ командира 9 ДП полк. І. Величка у справі проведення обліку українського населення

Таємно

Акція виселення українського населення з терену Ряшівського воєводства навесні 1946 р. не дала 100 % результату. Українське населення, побоюючись виселення, частково втекло до лісів, де перечекало період акції переселення, частково ж, маючи фальшиві документи, видавало себе за польських громадян, врешті, вже завантажене у транспорт, втікало (навіть через кордон), аби, повернувшись на свої давні місця проживання, надавати сховок і всіляку допомогу бандитам УПА. У зв'язку з викладеним, командир дивізії

наказує:

Командирам 8 ДП, ВВБ, 26,28,30 пп до дня 5.II.1947 р. подати Оперативному Відділові 9 ДП докладні дані про:

- а) кількість українського населення, що залишилося після закінчення акції виселення;
- б) кількість українського населення, що проживає у виділених командирам районах охорони в даний момент.

Начальник Штабу 9 Дивізії Піхоти
дипл. пп-к Гінальський

1947 р., лютого 20, Варшава. - Зі звіту заступника начальника Генерального Штабу генерал-майора С. Моссора з інспекції Воєводських Комітетів Безпеки в Катовіцах, Кракові й Любліні голові Державної Комісії Безпеки, міністрові національної оборони маршалу Польщі М. Жимерському. Пропозиція виселення українців.

Суворо таємно

...При розгляді ситуації на території всього Краківського Округу вуплила проблема українських решток. Багато осіб навіть родин українців перехувалися в лісах чи прикордонних місцевостях на терені Чехословаччини й потім повернулися до своїх садиб, створюючи базу для банд УПА і небезпеку всілякої ірреденти на майбутне. Оскільки Радянський Союз уже не приймає цих людей, видається за необхідне навесні здійснити енергійну акцію їх переселення окремими родинами, розпорошивши по всіх Повернених Землях, де вони швидко асимілюються. (...)

Заст. начальника Ген. Штабу ВП
генерал-майор Моссор

1947 р., липня 25, Варшава. — Шифрограма № 1536 міністра громадської безпеки С. Радкевича мінстрові Повернених Земель В. Гомулці про засади оселення українського населення у північних і західних воєводствах Польщі

1. МГБ не має застережень проти розміщення переселенців-українців поза прикордонною 50-км смугою на суходолі й 30 км від морського [кордону] й воєводських міст. Але МГБ категорично заперечує проти існуючої практики порушення цієї засади.
2. МГБ також категорично заперечує проти такої практики, що до окремих сіл поселяють по кількадесят українських родин, в той час коли багато сіл взагалі не задіяні в цій акції. МГБ домагатиметься виправлення цієї помилки.

МГБ, зважаючи на існуючі в цьому плані труднощі, може догодитися на збереження пропорції: 10% українських родин на кожне окреме село чи селище. Це максимальна границя.

(-) С. Радкевич

1947 р., лютого 21, Ряшів. - Зі звіту Розвідувального Відділу Штабу 9 ДП за період від 11 до 20 лютого 1947 р. Характеристика діяльності підпілля

Суворо таємно

1. Діяльність банд.

Діяльність банд на території Ряшівського воєводства порівняно з попередньою декадою дещо зменшилася і виявляється у грабункових нападах. Як впливає з зізнань полонених бандерівців, банди УПА отримали інструкції, які забороняють їм зустрічатися з частинами ВП і цивільними органами безпеки. (...)

Начальник II Відділу 9 ДП
(м-р Гриценко)

Начальник Штабу 9 ДП
(дипл. підп-к Е. Гінальський)

1947 р., лютого 25, Ряшів. — З рапорту № 20 засідання Воєводського Комітету Безпеки в Ряшеві Державній Комісії Безпеки. Пропозиція виселення українців

Суворо таємно

Командир 9 ДП обговорював питання українців, які ще залишаються на терені Ряшівського воєводства; вони становлять базу забезпечення, розвідки і зв'язку банд УПА. Обов'язково слід довести до повного кінця акцію виселення, розпочату в 1945 р. Якщо зараз немає можливості переселити цих українців до СРСР, то треба скерувати їх на захід і поселити розпорошено, аби унеможливити шкідливу діяльність. (...)

Заст. начальника Ген. Штабу ВП
генерал-майор Моссор

1947 р., квітня 16, Варшава. — Протокол № 21 засідання Державної Комісії Безпеки

Присутні: маршал Жимерський, міністр Радкевич, ген[ерал]-лейт[енант] Спихальський, ген[ерал]-лейт[енант] Вітольд, ген[ерал]-май[ор] Светлік, ген[ерал]-май[ор] Моссор, ген[ерал]-май[ор] Стеца, полк[овник] Чапліцький, полк[овник] Фейгін, полк[овник] Нарбутт.

Порядок денний: План акції щодо виселення українського населення і ліквідації банд УПА. Доповідає ген[ерал]-май[ор] Моссор.

У дискусії взяли участь:

Маршал Жимерський.

1. До СРСР і до Чехії послано депеші про закриття кордону на період операції⁴.

2. У плані викреслити «уповноважений Уряду».

Ген[ерал]-лейт[енант] Спихальський.

1. (...) Змінити назву опер[ативна] гр[упа] «Схід» на опер[ативна] гр[упа] «Вісла».

Міністр Радкевич.

1. Підкреслити в плані недопустимість виселення польського населення. У плані підкреслити, що головні завдання операції - боротьба з УПА. (...)

Полк. Нарбутт.

1. Узгодити з урядом СРСР і Чехословаччини, щоб при оперативній групі «Вісла» перебували їхні представники.

Полк. Фейгін.

1. Можуть бути втечі з транспортів. Чи можна нищити села? (...)

Полк. Чапліцький.

1. У першу чергу слід виселити українське населення з міст. (...)

Вів протокол
ген[ерал]-май[ор] Стеца

1947 р., квітня 16, Варшава. — Проект організації спеціальної акції «Схід».

Цілком таємно

I. Завдання.

Остаточо вирішити українську проблему в Польщі. Для цього:

- а) Здійснити в порозумінні з Державним Репатріаційним Управлінням евакуацію з південної і східної прикордонної смуги всіх осіб української національності на північно-західні землі, розселяючи їх там у максимальному можливому розпорощенні.
- б) Евакуація охопить усі відтинки українського населення включно з лемками, так само й змішані польсько-українські родини.

1947 р., травня 2, Перемишль. — Ситуаційне донесення № 35 перемиського старости Воєводському Управлінню у Ряшеві

Акція переселення

Віт громади Фредропіль сьогодні доповів, що 28.IV. ц. р. військо виселило населення з таких громад: Конюша—Берендовичі—Аксманічі—Фредропіль—Княхичі—Корманічі й Сільча.

Про цю акцію Правління Громади Фредропіль досі не було повідомлене військом.

З виселених громад населення забрало тільки стільки, скільки могло забрати на вози, натомість ті, хто не мав власних засобів перевезення, були евакуйовані автомашинами, по 2 родини на 1 авто.

Це населення через малу кількість возів і засобів сполучення було змушене залишити всі свої знаряддя, збіжжя, коренеплоди й інше продовольство, яке військо вивозить до Перемишля.

Серед решти населення панує розлад, переляк; а найважливіше, що це розчароване населення припинило всілякі сільські роботи.

Крім того, доповідаю, що акція так само й сьогодні почалася в селі Журавиця, з якого, крім українських родин, виселено 15 польських родин.

Акцією керує Військо Польське, яке дає родинам, визначеним до переселення, ледве 20 хвилин часу для пакування речей.

Евакуйоване населення отримує підводи з громади.

В додатку пересилаю звіт про становище в повіті.

Півітовий староста
(-) заст. Фальчинський

1947 р., травня 10, Рушельчичі. — Протокол голови Громадського Управління Польської Народної Партії у Кривчі про виселення українського населення

Дня 29 квітня приїхало військо до громади Кривча уночі. Наступного дня рано о 4 годині військо вигнало всіх людей і дітей на пасовиська й оголосило виселення. Виселення зробили за три години, вже громадянина не було вдома, по-варварськи поводитися з людьми, так, що Яна Ожеховського, оскільки просив їх про другу підводу, побили як худобу, а також Томаш Голдисевич мав хліб у печі. Хліб ще годину мав пектися, то йому не дали. У Якова Сапи військо зробило обшук, перетрясли дім, але нічого не знайшли. Сапу Тадея, сина Якова, побили й тоді казали 3 дні роздягаться і виводити його до лісу й мали його стріляти, аби віддав зброю. Він сказав, що принесе їм, тоді залишили його в спокої. Так Польське Військо поводить з громадянами.

Голова
(-) Яків Сапа

1947 р., травня 12, Ряшів. — Відозва ряшівського воєводи Я. Мірка до польського населення у зв'язку з акцією «Вісла»

ДО ГРОМАДЯН РЯШІВСЬКОГО ВОЄВОДСТВА!

В останні тижні Уряд Речіпосполитої здійснив відповідні кроки задля звільнення місцевого населення від терору фашистських банд УПА. У зв'язку з цим Державне Репатріаційне Управління (ДРУ) почало переселення українського населення, яке становило природну допомогу для бандерівців.

Цю акцію безвідповідальні елементи, ворожі Державі й Демократії, використали для того, щоб викликати неспокій серед громадськості й дезорганізувати життя спокійного населення. Ці елементи поширюють неправдиві відомості про цілковите виселення всього населення з теренів, охоплених акцією. (...)

Ніхто з польського населення цих повітів не буде переселений. (...)

В.о. Воєводи:
(-) Ян Мірек

1947 р., травня 16, Сянік. – Вирок Військового Суду ОГ «Вісла» у справі Розалії Минько пс. «Малина»

Номер актів Ср. 3/47/ОГ «В»
Вх. Номер 141/ОГВ/47

ВИРОК

ВІД ІМЕНІ ПОЛЬСЬКОЇ РЕЧІПОСПОЛИТОЇ дня 16 травня 1947 р.

Районний Військовий Суд у Кракові на виїзній сесії у Сяноку в будинку Суду на вул. Костюшка № 5 у складі:

- 1) пор. Келтика Людвік — як голова
- 2) взв. Кліх Станіслав
- 3) капр. Стахор Станіслав — як засідателі

за участю серж. підх. Льеодля Єжи, як секретаря, у присутності прокурора к-на Праусе Яна з Військ[ової] Прок[уратури] ОГ «Вісла» й державного захисника Клоса Казимира — розглянув явну справу в терміновому порядку дня 16 травня 1947 р.

цив. Минько Розалії, д. Йосипа й Анни Андрусечко, нар. дня 16.XI.1924 р. у Станьковій пов. Лісько, яка проживає там само, українки, селянки, 4 кл. заг[альної] школи, у ВП не служила, не одруженої, без майна, правдоподібно не судженої — оскарженої у здійсненні злочину за ст. 85 КК ВП

і визнав:

Оск-на Минько Розалія д. Йосипа

винна

в тому, що вона від серпня 1945 р. до 27.IV.1947 р. у Станьковій намагалася відірвати південно-східну частину території Польської Держави, будучи чл. банди УПА під псевдонімом «Малина», виконуючи у ній функції зв'язкової — тобто в злочині за ст. 85 КК ВП і за це

засудити її

згідно ст. 85 КК ВП на смертну кару. За ст. 46 §1 КК ВП оголосити втрату гром[адських] і гром[адянських] почесних прав назавжди.

За ст. 48 КК ВП оголосити конфіскацію всього майна засудженої на користь Скарбниці Держави.

Обґрунтування

В ході судового засідання встановлено, що оск-на Минько Розалія добровільно погодилася на приналежність до банди УПА в серпні 1945 р. За дорученням чл. тієї ж банди псевдо «Скакун» виконувала функції зв'язкової між селом Станькова й Завадкою і Пашовою під псевдонімом «Малина». За дорученням «Скакуна» переносила таємну кореспонденцію УПА, скручену в трубочки. Перед тим її поінформували, що у випадку зустрічі з органами безп[еки] або ВП вона має відкинути кореспонденцію далеко від себе. Від травня 1946 р. збирала трави, з яких виготовляли ліки для хворих і поранених чл. УПА. Оск-на визнала в ході засідання, що здійснила вчинки, у яких звинувачується.

При визначенні покарання Суд взяв до уваги як обтяжуючі обставини ненависть, яку вона відчувала до Народу й Польської Держави, й активні виступи від імені банди УПА, не знайшовши жодних пом'якшуючих обставин.

За такого стану речей слід було визнати як у сентенції вироку.

Голова: (-) пор. Келтика
Засідателі: (-) взв. Югіх
(-) капр. Стахор

1947 р., травня 27, Варшава. — Інструкція начальника Департаменту Служби Юстиції МНО й верховного прокурора ВП підполк. Г. Гольдера військовому прокуророві ОГ «Вісла» к-нові Я. Праусе щодо процедури виконання смертних вироків над засудженими солдатами УПА

Цілком таємно

Смертні вироки, видані Військовим Судом [Оперативної] Групи «Вісла» виконувати негайно після оголошення вироку. Вищесказане стосується лише «Упівців». Цей лист після прийняття до відома і ствердження цього своїм підписом передати до актів Групи «Вісла» в руки ген. Моссора.

Начальник Департаменту Служби Юстиції
Міністерства Національної Оборони
і Верховний Військовий Прокурор
підполк. Генрик Гольдер

Під текстом документа округла печатка з легендою: «Військо Польське — Верховна Прокуратура».

*На полях документа дві дописки від руки: «Читав. Ряшів, 27.5.47 р., 15.30. К-н Праусе».
«Начальник Штабу. Зберігати в актах суворо таємних. 28.5.1947. Моссор».*

1947 р., червня 18, Краків. — Відозва Переселенсько-Осадничого Комітету до польського населення у зв'язку з планованим виселенням лемків з Новосанчівського повіту

Відозва до сільського населення Краківського воєводства

Діяльність фашистських банд УПА завдала великої шкоди Нашій Державі, а вінцем їх злочинів була трагічна смерть ген. Кароля Свєрчевського. Так само спокійне лемківське населення, зосереджене на терені Новосанчівського повіту, стало жертвою цих банд, служачи їм з необхідності як база для вилазок. З метою радикального вирішення цього питання й випалення залишків фашизму наш уряд приступив до акції, що має на меті збройну ліквідацію цих банд. У рамках цієї акції буде переселене також з Новосанчівського повіту місцеве лемківське населення на західні терени.

Господарства, які після нього залишаться, забудовані й засіяні, населятимуться в міру зголошення безземельних і малоземельних, які отримують ці господарства у довічну власність.

Отож масово зголошуйтесь і займайте ці господарства, які, будучи засіяні й стерезені, чекають разом з полем ваших працьовитих рук.

Отож зголошуйтеся до свого віята і старости, які скерують Вас до кого слід з метою отримання колишнього лемківського господарства.

Ставтеся до цієї справи з точки зору інтересів Держави, оскільки заселення цих теренів чисто польським населенням є вимогою моменту.

Вирішуйте швидко й чисельно спішіть до цих господарств, оскільки наближаються жнива і треба буде збирати врожай, а потім засіяти ці терени для нашого спільного добра.

За Переселенсько-Осадничий Комітет
воєвода д-р К. Пасенкевич

**1947 р., липень, Краків. — Зі звіту ВК ПРП у Кракові за липень 1947 р.
Оцінка настроїв польського суспільства у зв'язку з виселенням лемків з Новосанчівського повіту**

(...) У повіті Новий Санч виселення лемків зустріло прихильне схвалення суспільства, яке вбачає в цьому остаточне вирішення національного антагонізму. (...)

Ця переселенська акція сподобалася не тільки новосанчівському суспільству, а й у інших повітах уряд здобув багато симпатій...

1947 р., липня 3, Варшава. — З Протоколу № 317 засідання Політбюро ЦК ПРП

Присутні: тов. Берман, Томаш, Замбровський, Радкевич, Спихальський. Запрошені тов. Мазур, Клішко. (...)

2. Т. Радкевич звернув увагу на небезпечну практику зосередження українських родин при переселенні. У зв'язку з цим спостерігаються втечі, повернення на старе місце проживання і т. д.

Усталено, що зосередження українських родин не може перевищувати 10 % стосовно місцевого населення. (...)

Вела протокол
(М. Руткевич)

1947 р., липня 24, Ряшів. — Звіт м-ра М. Бунди й підпор. З. Янкуна про перевірку перебігу акції «Вісла» на терені Гданського, Ольштинського і Щецинського воєводств

Таємно

Виконуючи отриманий наказ, ми ознайомилися в період до дня 9-21 липня ц.р. зі станом заселення й розміщення та настроями українського населення, переселеного ОГ «Вісла» з воєводств Ряшівського, Люблінського й Краківського (акція «В»). (...)

б) інструкція Міністерства Громадської Безпеки про виключення з заселення прикордонної смуги (50 км від сухопутного кордону і 30 км. від морського кордону) й оселення не більше 10 % українців порівняно до сільського населення надійшла до більшості повітів з великим запізненням. Ці повіти розпочали оселення українців без врахування цих умов. А після отримання інструкції ДРУ опинилися перед фактом поновного переселення, до того ж у той момент, коли поселенці вже встигли частково впорядкувати свої господарства і в основному посадили картоплю. Такий випадок, м. ін., мав місце в пов. Дравсько (Щецинське в-во), де ПУГБ повторно переселив 34 родини до іншого села, у якому, зрештою, вже не було вільних господарств. (...)

5. При поділі українців на повіти (див. дод. № 1) вирішальним чинником в усіх воєводствах були воєв.

поселенські відділи, а потім повітові референти поділили населення на окремі громади. При цьому керувалися такими засадами:

а) кількістю вільних господарств у даному повіті чи громаді;

б) ступенем знищення вільних господарств, причому, за інструкцією Міністерства Повернених Земель, заселяли найперше найбільш знищені господарства, аби прискорити їх відновлення;

в) у пізніший період, після отримання інструкцій, процентним відношенням польського населення до новозаселеного українського населення. (...)

(-) м-р Бунда
(-) підпор. Янкун

Декрет від 27 липня 1949 р. про перебрання у власність Держави земельного нерухомого майна, що не залишається у фактичному посіданні власників, розміщеного в деяких повітах Білостоцького, Люблінського, Ряшівського і Краківського воєводств

На підставі ст. 4 Конституційного Закону від 19 лютого 1947 р. про влаштування і сферу діяльності найвищих органів Польської Речіпосполитої й закону від 2 липня 1949 р. про уповноваження уряду до видавання декретів з силою закону (З.З.Р.П. № 41, п. 302) — Рада Міністрів постановляє, а Рада Держави затверджує таке:

Ст. 1. 1. Можуть перебиратися у власність Держави повністю або частково земельні нерухомості, розміщені у воєводствах: Білостоцькому, Люблінському, Ряшівському і Краківському в межах прикордонної смуги, передбаченої у розпорядженні Президента Речіпосполитої від 23 грудня 1927 р. про кордони Держави (З.З.Р.П. за 1937 р., № 11, п. 83), та в повітах: Білгорайському, Красноставському й Люблінському Люблінського воєводства та Березівському й Переворському Ряшівського воєводства, якщо вони не перебувають у фактичному посіданні власників.

2. Припис абз. 1 відноситься також до нерухомостей, розташованих на теренах, окреслених у цьому абзаці, що залишаються у вжитку, державі чи розпорядженні третіх осіб, якщо власник не проживає на місці. (...)

ОБГРУНТУВАННЯ

З південно-східної прикордонної смуги й кількох сусідніх повітів значна кількість сільського населення була перенесена на Помор'я (акція «В»). Залишені ним господарства, як покинуті, було взято в розпорядження держави. (...)

З огляду на те, що назагал повернення власників на згадані покинуті господарства мало ймовірно, виникла потреба — для раціонального влаштування місцевих стосунків — перебрання у власність Держави цих господарств (ст. 1) і використання їх для доповнення мізерних господарств решти місцевого населення або на створення осадничих господарств. (...)

Спогади про Акцію «Вісла»

(...) Була весна у повному розквіті. І тоді-то, 17-го червня злочасного 1947 до нас приїхало польське військо. І наказали, щоб у кілька годин усі були спаковані й покинули село.

І так, швидкоруч, ми почали в'язати якісь тлумочки - що в рядно, що в скриню, і збиратися в дорогу. Ніхто не знав куди і на зустріч якій долі. Батько усе робив мовчки. Він був білий, як стіна. По маминім обличчі весь час текли сльози, як горох. Ми з сестрою помагали матері — і збиратися, і плакати...

Невдовзі наше невелике майно було на возі. Мати стала серед подвір'я лицем до хати і, охопивши руками голову, гірко-гірко вголос заридала. А потім ще раз побігла до хати і заголосила, прощаючись з рідною оселею. Вона поцілувала ікону, яку залишала берегти хату, а потім ще стіни, одвірки, поріг... Мати ридала і ми також. Батько стояв посеред двору, мов скам'янілий, а відтак сів на воза, перехрестився і ми поїхали. (...)

Після кількох важких та довгих днів перебування під голим небом, нас почали вантажити до товарних брудних вагонів. Наше невеличке село поділено на два воєводства — Ольштинське і Щецінське. Дорога була довга й неймовірно важка — без їжі, без води, у спеці й тривозі, що нас там жде?

Евгенія Іваник

Акція "Вісла" бачена очима 15-літньої тоді дівчинки з села Гонятин, Грубешівського повіту на Холмщині. (Богдан Гук (ред.). 1947. Пропам'ятна Книга. – Варшава: «Турса» Т-во з о.в., 1997, с. 115-116.)

(...) Настали досить опізнені жнива. Військо польське рішило жнивувати на українських полях. Покликали до помочі цивільних поляків, забираючи збіжжя і сінокоси для себе. Залишився лише овес і бульба. Люди почали копати бульбу. Погода напричуд гарна. Тоді ніби то настали полегші для невинного українського населення. Господарі позасівали озимину - жито і пшеницю.

Скорою весною почалися дальші напади на села. В середині квітня 1947 року почалась концентрація великих військових сил. Кожний дивився що буде далі.

1 травня 1947 року ранком польське військо зганяло людей з поля з родинами на зібрання у солтиса, кажучи «з твої праці користі не будете мали». Яким великим і болючим ударом в серця працьовитих Лемків було почути ті слова. Як той грім з ясного неба. Військовий офіцер дав наказ «за дві години всі мусите винестися на Захід на понімецькі землі».

Не один сивий дідусь і бабуса впали на коліна і цілували свою святу землю, бо хотіли в прадідівській землиці свої кості зложити, де їхні прадіди, діди і родичі спочивають. Гірко заплакав і з тим жалем заговорив: «моя свята земля, ти мене зродила, виховала, я тут зріс, прожив свій вік, посивів, постарівся, а тепер доведеться у незнаній, чужій землі вмирати». Цілував угла і пороги своєї хати. З хати виносили святі образи, заносили до своєї церкви і там в останнє жалісно ридючи молилися. І кожний забрав собі по одному з собою на ту нікому незнану дорогу. (...)

Василь Романцьо

Спомин оплаканих днів в селах Лемківщини - горах Карпатах, над річкою Солиною і Сяном на Лемківщині в Західній Україні 1939-1947 років (Записав: Степан А. Пельц – Нью Йорк)

(...) Валка вишикувалася на дорозі й під військовою «охороною» поїхала до Шпотів, де долучили шпотівські переселенці, а потім до Козлівки й Харитонів. Отак купою з усіх цих сіл поїхали ми на Дуньковичі. Було досить спокійно до моменту в'їзду до Дунькович. Тамтешніх українців виселили кілька днів раніше, залишилися поляки та перевертні. Саме до них поїхало кілька польських возів, які везли переселенське майно. Відомо було, що це крадіж серед білого дня, проте військо не реагувало. Таким способом частина людей була позбавлена останнього майна. З-поза плотів та з вікон чули ми крики: «*Wić Ukraińców!*» [Бийте українців!], «*Śmierć Ukrainie!*» [Смерть Україні!], кидали в нас камінням, грудями сухої глини. Дехто з поляків підходив до возів та бив наших людей киями, багатями, різками. (...)

Виселенський збірний пункт містився на радимському пасовищі. Люди поскладали свій хабіток проти неба й чекали дальшої долі. Не знали, куди їдуть. Чи їдуть по смерть, чи по життя. Надійшла перша страшна ніч поза рідною хатою.

Кількома автами приїхало УБ [Управління безпеки] та ВСВ [Війська внутрішньої служби], міліція. Почалися людолови. Жінки та діти почали кричати й плакати. Прийшли й до наших родин. Запиталися про прізвище, перевіряли його в якійсь книжці, а коли воно в ній було, забирали з собою. І відразу били. Били також членів тих родин, що з них хтось належав до УПА, а не був спійманий. (...)

Іван Павлик

Опис виселення села Заліська Воля, Ярославського повіту. (За газетою «Наше Слово», Н-р 28/1996 (за ред. Богдана Гука)).

(...) Вранці 2 травня заладували нас у худоб'ячі вагони. У вагоні було по п'ять родин, бо люди майже нічого не мали, дехто мав козу, мале теля. До вагонів підбігали поляки, кричали до жовнів, щоб вивезли нас у якусь пропасть раз назавжди, кидали каміння. Жінки наші плакали й питали одна в одної, чи нас завезуть до якогось моря та втоплять. Я сказала, що якби так мало бути, то вже давно побили б нас удома, видно будемо жити. Доїхали до Освенціма, де транспорт мав перевірку. Наш поручник був настільки людський, що якимось чином не дав нас на ту перевірку, з якої забирали людей до табору в Явожні.

На заході, у Свідвіні, були ми 8 травня. Відразу обскочила нас міліція, проте й тут поручник попросив їх не кривдити нас, бо ми нічого поганого не вчинили. Він називався Миколай Гродзіцький і варто його за добре серце пам'ятати. З'їхалася комісія ПУР-у й почали нас розводити. Тільки трохи мужчин з нашого села отримало господарства, але в таких місцях, звідки далеко було до людей і до поїзду. Я з родиною попала до села Б'ялий Здруй, до так званої земельної нерухомості, щось як пегеер. Крім нас, були там ще три наші родини, а решта - німці, яких поляки примушували до невірничої праці. Ми пішли до такої самої праці по двох днях, бо нас списували й полагоджували інші справи. Отримали ми на родину по три літри повного молока, але як нас уже списали, то молока не дали. Отримали до життя кінський зуб - кукурудзу, перемелену як для свиней.

У неділю поляки поїхали до міста, до костела, тримали голови високо, а ми залишилися з німцями й пішли до праці коло корів і коней. Були ми як невірники. По праці сходилися до одної хати, переважно нашої, тихо розмовляли й плакали. Як хотіли відкрити вікно для повітря, то все знайшовся хтось з поляків, щоб кинути каменем у вікно, налити води, викричати. (...)

Йосифа Зарічна-Жаркі

*Виселення села Ляхави, Сяніцького повіту, і доля депортованих на нових місцях поселення.
(За газетою «Наше Слово», Н-р 25/1996 (за ред. Богдана Гука)).*

(...) По 43-х роках з трепетом серця я поїхала [з Канади] у рідне село Ропенку. В селі залишилося небогато хат, церкву розібрали, ніде не чути української мови. Зустріла я й заговорила до мого переслідувача Станіслава Коцюби. Хоч він поляк, я розмовляла з ним по-українськи як колись у школі. Був здивований. Не впізнав. Чи заворушилося у нього серце хоч на мить? Не знаю. Відвідала і Перемишль. Станула перед брамою в'язниці де мене в'язнили. Там можливо й мій батько розпрощався з життям у 1945 разом із 8-ми односельчанами. Сумно і моторошно стало на рідній землі, з якої все з корінням вирвали і викинули очищуючи територію наших відвічних земель під однонаціональну польську державу. Земля і природа затужили за їх колишніми жителями, які поколіннями в поті чола виправляли цю землю, плекали її і вирощували з неї все необхідне до життя, а зараз все поросло лісом. Ось як «Коцюби» будували новий лад на чужій, не своїй землі.»

Ольга Кобеляк – в'язень польської тюрми у Перемишлі.

*с. Ропенка
Розмову провів: Михайло Козак
Торонто, 13.11.1990 р.*

Спогади про концтабір у Явожно

(...) Поїзд поїхав у невідомому напрямку. Я думав, що везуть нас на західні землі, бо знав про переселення.

А нас везли до Явожна.

Було нас 75 людей. Після розпізнавання декого взяли набік, а решту - до лазні. Там ми мліли, бо раз давали холодну, а потім гарячу воду. Яке там було биття, коли ми з неї виходили - страх! Старші між нами - падали уже по перших ударах грубими палами. По дорозі до бараку також били.

В Явожні усе було диким садизмом. (...)

Ярослав Війтів «Корчак»

*Фрагмент спогадів, поданих до книги «Закерзоння II» (ред. Богдан Гук).
Передрук за газетою «Наше Слово».*

(...) Мене арештовано - розказує Антін - разом з багатьма моїми односельчанами з транспорту в Освєнцімю, під час вивізки українців в рамках т. зв. Акції «Вісла». Всі ми переходили вступні допити на УБ (Ужонд Безпеченьства) [Управління безпеки], якщо побиття і нелюдські знущання можна назвати допитами. Після побоїв кожного з нас пхали до карцеру. Я попав у маленьке приміщення де нас було біля 30 чоловік. Ми могли тільки стояти один біля одного цілу ніч без світла і без води, та без будь-яких можливостей полагодити свої фізіологічні потреби. Ранком заладували нас в автомашини і повезли до Явожна, де на головній брамі було написано: «Centralny Obóz Pracy» [Центральний табір праці]. Тут на нас чекали нові тортури, нові нелюдські знущання, тяжка праця і смерть. За брамою, на таборовій зоні, ми переходили тзв. «депозит», підчас якого забирали все - документи, особисті речі, тощо, при чому били нізачо, от так, щоб пригадати де ми находимося і що нас тут чекатиме. Опісля пігнули до купелі (лазні). Били і підчас купання гумовими палицями по голому тілі, а на відміну пускали в туші дуже холодну воду.

Потім нас пострижено і дозволено затримати свій одяг. Зрештою ніякого іншого не давали.

Мене привели з групою до бараку нр. 12, зала 3. В бараку містилося біля 500 чоловік, в салі 140-200 чоловік. В моїй залі нр. 3 зальовим був наш виронок Іванів десь від Сянока. Кожному з нас приділено місце на причі збитий з досок з доволі великими шпарами, у 3-х поверхах, голих, тобто без сінника чи соломи. Ранком о год. 4.00 будили і гнали на апель, який тривав 2, а то й 3 години. Повернувши давали сніданок, який складався з чорної кави і хліба. По сніданку тзв: «карна муштра» під час якої гонили, били і казали скакати «жабки». Потім праця для фізичного виснаження, нпр: розкопувати гору, носити і розсівати землю, поза дротами. У міжчасі обід з кукурудзянки, а під вечір кави і дальше продовжувалося горезвісне слідство.

Перші три місяці слідство тривало безперервно, на яке гонили до бараку, який знаходився по жіночій стороні, так щоденно у кожній порі дня і ночі. На залі післанці читали прізвища в в'язнів, подавали номер залі слідчого офіцера і треба було йти самому. Слідство було страшне. Нпр. підв'язували за ноги до стелі, а головою в низ, тоді копали в голову, груди, били досками і вимушували від нещасного говорити те, що самі слідчі хотіли. У протокол також писали те, що їм сподобалося і вимагали підписати оцю їхню видумку. Коли в'язень заперечував звинувачення, знущання повторювалося від нова. І так що день і що ніч.

Я був свідком як у сусідній слідчій залі вели допити і знущалися над одним в'язнем з Сянїччини. В таборі він був з сином, їх забрали з поля від плуга. Вони ділили зі мною долю в одній залі, тому й знав їх. Його, тобто батька, били немилосердно, а він у певний момент рештками сил крикнув: «Україна ще буде аж по Горлиці». Так і сконав не повернувши до нашої салі. «Пошедл на вольность» [Пішов на волю] - як глузливо казали слідчі. Таких випадків смерті під час слідства було дуже багато. (...)

Антоній Кобеляк - в'язень Центрального Табору Праці в Явожно

*Свідчення зложив: Антін Кобеляк
Розмову провів: Михайло Козак
Торонто, липень 1990 р.*

КОНЦЕНТРАЦІЙНИЙ ТАБІР ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У ЯВОЖНО

Концтабір Явожно (тзв. Centralny Obóz Pracy w Jaworznie) - один з репресійних заходів польської влади щодо українців під час операції «Вісла». Постав на місці концентраційного табору SS-Lager Dachshgrube -- філіялу KL Auschwitz два роки після того, як його покинули німці. Використовував усю інфраструктуру того табору і методи знущання над в'язнями, збагачені досвідом радянських лагрів.

На території табору знаходилося 14 типових, таких як в Аушвіц, бараків, а також лазня, кухня та санітарний барак. Система охорони табору складалася з 12 мурованих сторожевих веж, а також подвійних рядів колючого дроту, підключених до струму високої напруги. З одного боку табір відгороджувала висока на три метри мурована стіна. Охоронявся табір загonom внутрішніх військ.

Через табір в Явожні пройшло майже 4000 українців, серед них більше ніж 800 жінок і 20 дітей. Щоб полегшити процес денаціоналізації, до табору заборонено майже всю українську інтелігенцію. В наслідок тортур, голоду й нелюдських умов перебування, у таборі померло не менше ніж 161 українців.

(...) До Явожна мене привезли 9 липня 1947 року. Від поїзду до табору (біля 5 км.) нас (мужчин і жінок) гнали пішки. Люди виснажені допитами і дорогою їдучи в закритих товарних вагонах, голодні і позбавлені води в гарячий час літа - мліли і падали дорогою.

В бараку, де мене примістили, знаходилось біля 160 жінок. Жінки були також в інших бараках. Номеру мого бараку не пригадую. Він був від головної брами праворуч другим. В таборах в'язні спали на триповерхових з досок збитих причах. На них були сінники з соломою. Бараки будовані з досок з доволі великими шпарами. В моєму бараці за час мого перебування ніхто з жінок не помер, за винятком Катерини Метик (з с. Заліська Воля), яка кинулася на дроти огорожі і згинула. Висновок, що до огорожі крім стійкових на вежах, підключено високе електричне напруження. Мужчини часто вмирали з голоду, виснаження і тяжкої праці. Вони між іншим по двох носили на носилках землю, розкопуючи високу гору, яка находилася поза дротами, а яку зовсім знесено. Куди розносили землю - не з наю. (...)

Ірина Біда – в'язень Центрального Табору Праці Явожно.

*Розмову провів: Михайло Козак
Торонто, 02.06.1990 р.*

(...) Крім цих слідств, які буди зморою кожного в'язня, на щодень були інші видумані методи, щоб тільки до решти виснажити і так вже кволу людину. Апель, муштра, бігання вколо бараку, «жабки», тривали деколи годинами. За якісь видумані провини казали тримати цегли у піднесених тендітних жіночих руках. Пригадую собі як одного разу привезли двох повстанців: «Лісовика» і «Остапа» з сотні «Бурлаки». Їх поставили, а нам наказали переходити перед ними. Вони мали мабуть розпізнавати когось з нас. Я була знайома з ними, але вони мене не виявили в нічому. Між нами переходила одна дівчина. Вона просила нас заслонити її, кажучи: «закрийте мене, я в сестрою «Хріна» - Рузя». Ми її закрили, вона перейшла. Потім її кудись забрали і нічого більше про неї не знаю. (...)

Катерина Кулик – в'язень Центрального Табору Праці з Явожно.

*Розмову провів: Михайло Козак
Торонто, 29 листопада 1990р.*

(...) З-посеред усіх неприємностей, яких я зазнав у житті, найглибше увійшли в мою пам'ять пережиття, які я пройшов у таборі Явожно. Записалися вони у ній глибоко, закарбувалися в мозку і остануться там до самої смерти. Хоч з того часу пройшло більше ніж 45 років, то до сьогоднішнього дня стоять перед моїми очима образи з тих днів, детально пам'ятаю деякі прізвиська, числа, пригоди, а навіть діалоги. Пам'ятаю тому, що це був один великий кошмар, терпіння, виснаження, голод. Вони доводили до того, що я втрачав усяку надію і просив Бога про легку смерть, яка вибавить мене від цього всього. До сьогодні не можу забути, що стільки невинних людей терпіло от так, без ніякої причини. Деяких забрали з поїзда випадково, без ніякого виправданого звинувачення. Вважаю, що кожен повинен відповідати за свої вчинки. Якщо хтось був винен і потрапив до Явожна - це інша справа. А от я та багатьох моїх знайомих хлопців були цілком невинні, а потрапили туди як грізні воєнні злочинці. На добру справу, то багато з нас були ще дітьми. (...)

**Михайло Рапак
Явожно - табір терпіння мого люду**

*За рукописом, складеним до Українського Архіву в Варшаві.
Спогади списані 1993 року*

Українці, замордовані в Концентраційному таборі в Явожно в роках 1947-48

Статистичний огляд

Встановлене число замордованих:		161	
в тому:			
1. За професією:	чоловіків	155	
	жінок	6	
	священик (гр. кат.)	1	
	вчитель	1	
	секретар гміни	1	
	тракторист	1	
	столяр	1	
	тесля	1	
	ковалі	2	
	гончар	1	
(без професії)	5		
хлібороби	147		
Разом		161	
2. За віком:			
6 місяців	1 особа	46 років	7 осіб
15 років	1	47	5
19	1	48	5
20	3	49	4
23	2	50	5
25	2	51	4
26	2	52	3
27	3	53	4
28	1	54	4
30	1	56	2
31	2	57	2
32	2	59	2
33	6	60	1
34	2	61	2
35	2	63	2
36	7	64	1
37	5	65	2
38	8	66	1
39	2	67	1
40	5	68	1
41	6	69	2
42	7	72	2
43	5	77	1
44	12	82	1
45	6	85	1

Воєводська Прокуратура
Слідче Відділення
вул. Віта Ствоша 31
Катовіце

Номер судової справи: V Ds 13/95/S

Рішення
про припинення слідства

Дня 8 листопада 1995 року

Лешек Головські, прокурор районної прокуратури, делегований до Воєводської Прокуратури у Катовіцах у справі злочинів скоєних на українському населенні у роках 1947-1949 у Центральному Таборі Праці в Явожні,

обвинувачення на основі Статті 225, §1 Кримінального Кодексу та інших,

на основі Статті 11, Пункт 1, Статті 230, §1 Кримінально-Процесуального Кодексу

прийняв рішення

1. Припинити слідство у справі вбивств 161 польського громадянина української національності скоєних у роках 1947-49 службовцями Відомства Громадянської Безпеки в Центральному Таборі Праці в Явожно, а іменно:

1. Казимира Андруха, сина Михайла і Катерини, народженого 25.10.1919 у Ропенці повіт Лісько, ув'язненого у таборі 28.06.1947 року, померлого 24.12.1947 року.

[тут наступає перелік усіх 161 жертв],

тобто злочину передбаченого Статтею 225, §1 Кримінального Кодексу від 1932 року і Статтею 2, §1 Кримінального Кодексу у зв'язку зі Статтями 2а і 2б Закону від дня 6.04.1984 року та його пізнішими змінами (Урядовий Кур'єр Законів номер 45, розділ 195)

з огляду на факт, що злочинів не скоєно,

(на основі Статті 11, §1 Кримінально-Процесуального Кодексу) (...)

Безправність операції «Вісла» з 1947 року

(...) Спочатку розгляну легальність правової підстави операції «Вісла». Загальноприйнятою правовою підставою операції «Вісла» є ухвала Президії Кабінету міністрів від 27 квітня 1947 р. Ось її фрагменти:

«На засіданні 24 квітня 1947 року Президія Кабінету міністрів ухвалила:

У зв'язку з необхідністю подальшої нормалізації стосунків у Польщі назріла вже справа ліквідації банд УПА.

З метою виконання цього завдання Президія Кабінету міністрів постановляє:

- I. Міністр оборони в порозумінні з міністром публічної безпеки призначить відповідну кількість військових частин для проведення акції очищення території, що під загрозою, та ліквідації банд УПА.*
- II. Міністр оборони в порозумінні з міністром публічної безпеки призначить командира цілої акції і, будучи уповноваженим уряду, він зможе давати розпорядження, пов'язані з очищенням території.*
- III. Державне репатріаційне управління проведе акцію переселення українського і мішаного населення з цієї території, де діяльність банд УПА може загрожувати їхньому життю й майну».*

Перше застереження торкається третьої точки процитованої ухвали. Вона, приймаючи рішення про примусове переселення, порушувала чинну тоді статтю 101 Березневої конституції. Ця стаття, яка надавала свободу переселення польським громадянам, ясно говорила, що обмеження цього права може вводити лише закон. (...)

Друге застереження є пов'язане з легальністю функціонування Президії Кабінету міністрів у 1947 р. (водночас-з легальністю всіх юридичних актів, що їх вона прийняла). Президія працювала без жодної правової підстави. Першим актом, який надавав їй таку підставу, була неопублікована ухвала Кабінету міністрів від 31 травня 1950 р. Аж до цього часу Президія існувала виключно на практиці (*de facto* а не *de iure*). (...)

- Операцію «Вісла» супроводжували порушення нематеріальних благ, які перебували під юридичною охороною (життя, здоров'я, честь, тілесна недоторканість) та матеріальних благ (право власності). Охорона життя записана в Березневій конституції. (...)

Охорони здоров'я не гарантувала, щоправда, Конституція, але відповідні записи поміщено у звичайному законодавстві. (...)

Охорона свободи також була записана в Березневій конституції (стаття 95). Між іншим, забезпечено там свободи: особисту, віросповідання, вибору місця проживання на території країни (Польщі), приватного життя (охорона недоторканості помешкання), зберігання своєї національності (свобода плекання мови й національних властивостей, заснування шкіл). Стаття 97 Березневої конституції містила заборону обмеження особистої свободи в усіх випадках (окрім дозволених правом) і в усякий спосіб (окрім окресленого правом). (...)

Конституційне право свободи релігії (стаття 111) було безправно порушуване шляхом позбавлення польських громадян греко-католицького віросповідання можливості вести звичайне релігійне життя у своїм обряді. У карному праві - це злочин релігійної дискримінації.

Порушення домашнього спокою, який гарантувала стаття 100 Конституції, це: вхід до помешкання, обшук без згоди суду, уночі (заборонена пора доби для цього!), без точної підстави для припущення, що предмети, котрі могли стати доказом злочину (наприклад зброя), знаходяться саме у цих приміщеннях тощо. Безправні були теж накази поселяти українців у західних воєводствах, заборони вертатися на землі південно-східної Польщі - це перешкоди свободі вибору місця проживання на території держави. Обмеження цієї свободи було можливе лише шляхом закону, а не нижчого акту (у цьому випадку: розпорядження головного органу державної адміністрації).

Послідовна політика винародовлювання української меншості (позбавлення українців легальних форм плекання національного самовизначення, заборона існування україномовних шкіл, заборона українських суспільних і культурних організацій) була безправна, її ведено всупереч статтям 109 і 110 Конституції.

Порушено також право охорони-майна (статті 95, 99 та 101). (...)

Декрет Кабінету міністрів від 27 липня 1949 р. («Про перехід у власність Держави...») безправно закріплював загарбання державою частини нерухомого майна переселенців (головним чином лісів) та встановлював безправні принципи розподілу нових господарств. (...)

Усі ці порушення права щодо особистих і матеріальних благ були дискримінаційні за своєю суттю. (...)

Катерина Тиханська

(Український альманах 1997. Відповідальний редактор: проф. Степан Заброварний. Видавець: Об'єднання українців у Польщі. Варшава 1997)

Відділ Торонто
Конгрес Українців Канади
UKRAINIAN CANADIAN CONGRESS

Toronto Branch

tel.: 416-323-4772
fax: 416-323-6772
ucctoronto@bellnet.ca

208-145 Evans Ave., Toronto ON M8Z 5X8

22 березня, 2007 р.

Складові організації

Конгресу Українців Канади, відділ Торонто

Тема: 60 ліття Акції "Вісла"

Шановні Голови, члени Управи, та представники складових організацій КУК, відділ Торонто!

Нагадуємо Вам про трагічний момент в історії українського народу, який ми повинні пам'ятати - акція «Вісла» 1947 року.

Звертаємось до Вас з проханням підтримати наші організації, а саме:

Ліга Українців Канади,

Ліга Українок Канади,

Об'єднання Лемків Канади,

Об'єднання Українців Закерзоння,

та допомогти їм в підготовці до відзначення 60 ліття акції "Вісла", яке відбудеться 29 квітня, ц.р.

За подальшими інформаціями просимо звертатися до голови організаційного комітету пана Ярослава Крет за тел: 905-282-1300 або електронно: mjkret@rogers.com, або до пана Миколи Заверухи за тел: 905-568-2146

Ми цінуємо Вашу підтримку, співпрацю і розуміння важливості відмічення подібних заходів для української громади в Торонто. Сподіваємось на заповнення Вашої підтримки.

Рівнож хочемо дати знати, що наші години бюро КУК є:

Понеділок 9:00 – 2:00

Середа 12:00 – 7:00

П'ятниця 9:00 – 2:00

Вітаємо Вас з наступаючими Великодніми святами, і бажаємо Вам та Вашим родинам радості і благополуччя.

З належною пошаною,

Маркіян Швець
Голова

Комітет для відзначення 60-ої річниці Акції "Вісла"

482 HORNER AVE ETOBICOKE ON M8W 2B7

29 березня 2007 р.

Вш.Пані/Панове,

На початку цього року (січень 2007) створився громадський комітет для відзначення 60-ої річниці Акції "Вісла". Членами комітету є представники різних українських організацій на терені Торонто і Миссага. Комітет, під патронатом Конгресу Українців Канади, Відділ Торонто, відбув вже ряд засідань, щоб оформити плян відзначень, які в більшості відбудуться під кінець квітня цього року.

Деякі проєкти комітету:

1. Спеціальне видання "Гомону України" присвячене 60-ій річниці Акції "Вісла"
2. Академія – неділя, 29-го квітня 2007 р. в Українському Культурному Центрі, вул. Кристі, Торонто
3. Видання афішів присвячених тій трагедії та розіслання їх до різних держав
4. Зорганізування виставок.

Комітет також плянує евентуально влаштувати конференцію на тему Акції "Вісла" – за окремим повідомленням.

У своєму зверненні цього року Світовий Конгрес Українців називає Акцію "Вісла" третьою найбільшою трагедією українського народу після голодоморів у 20-му столітті та після втрат в 2-ій Світовій Війні, де мільйони українців втратили своє життя.

До участі у тих відзначеннях хочемо зокрема включити нашу молодь, щоб вона мала нагоду познайомитися з історією українців Закерзоння в першій половині 20-го століття.

Поодинокі проєкти нашої програми будуть вимагати більших коштів. Тому звертаємося до Вас з проханням фінансово підтримати нас у їх виконанні.

Чеки просимо виписувати на: **АКСЈА WISLA – 2007**
та висилати на адресу: **482 HORNER AVE. ETOBICOKE ON M8W 2B7**

Ми віримо у Вашу жертвенність і допомогу і надіємось на Ваше зрозуміння потреби відзначення 60-ліття Акції "Вісла". Заздалегідь щиро дякуємо за Вашу жертвенність і підтримку і остаємось з пошаною і привітом.

За Комітет:

Ярослав Крет – голова

Іван Терепенко – секретар

За дальшою інформацією просимо дзвонити:

416-516-2443 – Олег Романишин, Дарія Луців
905-568-2146 – Микола Заверуха-Свинтух
905-282-1300 – Ярослав Крет

Над програмою відзначення 60-х роковин Акції «Вісла» у Торонто працювали
(у алфавітному порядку):

Л. Баюс, К. Бідяк, М. «Дідо» Гнатчак, М. Заверуха-Свинтух, М. Іваник, М. Карпій, А. Кобеляк,
П. Ковальчик, С. Колесар, М. Крет, Я. Крет, Є. Ладна, Д. Луців, М. Маслей, В. Мигович, Б. Назарович, о. парох
Р. Паньків, О. Романишин, А. Ротко, І. Терешенко, Б. Шевчик, М. Шевчик, А. Шляхтич, М. Яцила, О. Яцила

о. Б. Винницький (богословська консультація), о. В. Макаренко (молитва на відкритті пропам`ятних
заходів)

Додаток про Акцію «Вісла» до «Гомону України» - др. О. Романишин

Виконавці **Вечора-реквієм**: Х. Бідіак, В. Грицик, Ю. Келебай, Т. Купер, Д. Луців, А. Назарович

Виконавці **Пропам`ятного Вечора**: Л. Баюс, Н. Вербенко, С. Генік-Березовський, В. Грицик,
Ю. Келебай, З. Колач, Д. Луців, С. Плотник, А. Назарович.

Молодь: Д. Баюс, Л. Біндас, Н. Кіт, І. Кобеляк, О. Кобеляк, Г. Колач, О. Назарович,
С. Назарович, О. Шевчик, І. Шляхтич

Оформлення виставки **«Остаточно розв`язати українську проблему в Польщі»**: А. Гавриляк, А.
Ганковська, М. «Дідо» Гнатчак, М. Іваник, А. Кобеляк, Є. Ладна, А. Ротко, А. Шляхтич, М. Яцила.

Технічне обслуговування: А. Водославський, Е. Івасюк, Б. Колач

Добірка та опрацювання тексту програмки: Євген Ладна
Графічне оформлення та дизайн: Мирослав «Дідо» Гнатчак
Фото на обкладинці: Володислав Грабан
Графічний символ Акції «Вісла»: Андрій Степан

У програмці використано такі праці:

- Євген Місило. Акція «Вісла», Український Архів у Варшаві-НТШ у Львові, Львів-Нью Йорк, 1997.
Eugeniusz Miśło, *Repatriacja czy Deportacja. Przesiedlenie Ukraińców z Polski do USRR 1944-1946. Dokumenty*,
Tom 1 i 2, Archiwum Ukraińskie, Warszawa 1996.
Володимир Кубійович. *«Етнічні групи південнозахідньої України (Галичини) на 1.1.1939, Otto Harrassowitz,*
Wiesbaden, 1983.
„1947 — Пропам`ятна Книга“. Ред. Богдан Гук, «Тирса» Т-во з о.в., Варшава, 1997.
„Явожно. Спогади в'язнів польського концтабору“. Ред. Б. Гук і М. Іваник. Бібліотека Закерзоння, Серія
„Спогади“, т. 1, Перемишль-Торонто-Львів, 2007.

та матеріали Українського Архіву у Варшаві.

Збережено правопис та лексику оригінальних текстів та документів.

Організатори Пропам`ятних заходів висловлюють щиру подяку владикам Церков, священикам,
молодіжним організаціям, українським молодіжним ансамблям та усім тим, хто спричинився до
відзначення 60-х роковин Акції «Вісла»

СПОНСОРИ
ВІДЗНАЧЕННЯ 60-Х РОКОВИН АКЦІЇ „ВІСЛА”

по \$3,000

BUDUCHNIST CREDIT UNION LTD (TORONTO), TEL. 416-763-6883

по \$1,000

CARAVAN LOGISTICS INC. (OAKVILLE, ON), TEL. 905-338-5885

PROMETHEUS FOUNDATION (TORONTO)

STUDIUM RESEARCH INSTITUTE (TORONTO)

UKRAINIAN CREDIT UNION LTD (TORONTO), TEL. 416-922-2797

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ, ФІЛІЯ ТОРОНТО-ЗАХІД

по \$500

KOSTRUBA & SONS LTD. (MISSISSAUGA, ON)

ЛІГА УКРАЇНЦІВ КАНАДИ, КРАЙОВА УПРАВА (ТОРОНТО)

ЛІГА УКРАЇНЦІВ КАНАДИ – ВІДДІЛ В ЕТОБІКО, ОН

ЛІГА УКРАЇНЦІВ КАНАДИ – ВІДДІЛ В ТОРОНТІ

UCRAINICA RESEARCH INSTITUTE (TORONTO)

по \$450

DIM PROSVITY ASSOCIATION (TORONTO)

по \$300

ЛІГА УКРАЇНОК КАНАДИ, ГОЛОВНА УПРАВА (ТОРОНТО)

ЛІГА УКРАЇНОК КАНАДИ – ВІДДІЛ В ТОРОНТІ

ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ (ТОРОНТО)

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ “ЗАКЕРЗОННЯ” (ТОРОНТО)

ST MARY'S TORONTO CREDIT UNION LTD (TORONTO), TEL. 416-537-2163

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, ОСЕРЕДОК В ЕТОБІКО, ОН

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ В КАНАДІ (ТОРОНТО)

по \$200

ЛІГА УКРАЇНОК КАНАДИ – ВІДДІЛ В ЕТОБІКО, ОН

ST. MARY'S UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH (GUELPH, ON)

по \$100 і менше

BABY POINT LOUNGE (TORONTO), TEL. 416-767-2623

BEAUTY REFLECTIONS S.I. (TORONTO), TEL. 416-766-3000

БИЦИК ДМИТРО (ГВЕЛФ, ОН)

ГАЛУШКА ЮРІЙ (ТОРОНТО)

КАПЕЛЮХ АНДРІЙ І ЛЮБА (ПОЛТАВА, ОН)

КОПИЛЕЦЬ МИРОСЛАВ І АННА (ГВЕЛФ, ОН)

ЛУЦІВ ЮРІЙ І ДАРІЯ (ТОРОНТО)

SHUDRAK, DR. JAROSLAW (TORONTO), TEL. 416-532-3002

WEST END PHARMACY (TORONTO), TEL. 416-769-1717

ЗІ ЗБІРКИ В ЦЕРКВІ ПОКРОВИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (ГВЕЛФ, ОН), РАЗОМ: \$75.00

Подяка

Комітет для відзначення 60-ої річниці Акції “Вісла” висловлює щирю подяку Шановним Спонсорам за фінансову підтримку, яка уможливила здійснити деякі проекти, заплановані Комітетом з цієї нагоди. Щоб здійснити усі заплановані проекти, Комітет звертається за дальшою фінансовою допомогою. Чеки просимо виписувати на АКСІА WISLA – 2007 та висилати на адресу 482 HORNER AVE. ETOBICOKE ON M8W 2B7. Додаткову інформацію можна отримати за тел. 416-516-2443.

За Комітет:

ЛІГА УКРАЇНЦІВ КАНАДИ ● ЛІГА УКРАЇНОК КАНАДИ ● ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ “ЗАКЕРЗОННЯ” ● ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ
СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ● УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ

1947